

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky Banská Bystrica Ochrana dravcov na Slovensku

PROGRAM ZÁCHRANY *sokola červenonohého (Falco vespertinus Linnaeus, 1766)* na roky 2018 – 2022

Banská Bystrica, 2017

Zostavili: Roman Slobodník, Jozef Chavko, Andrea Lešová, Zuzana Guziová, Boris Maderič

Spolupracovali: Michal Noga, Dušan Karaska, Peter Puchala, Michal Adamec, Jozef Lengyel, Michal Deraj, Ján Černecký

Fotka na titulnej strane: Jozef Chavko

Tento materiál bol vypracovaný v rámci projektu LIFE11NAT/HU/000926 Ochrana sokola červenonohého v Karpatskej kotline, ktorý bol spolufinancovaný z programu Európskej únie LIFE a Mechanizmu čerpania finančných prostriedkov na spolufinancovanie projektov LIFE+ zo štátneho rozpočtu pre programové obdobie 2007 – 2013.

Obsah

Obsah	2
1. SÚČASNÝ STAV.....	3
1.1 Rozšírenie a stav populácie.....	3
1.1.1 Zaradenie druhu v medzinárodnom a národnom sozologickom zozname.....	3
1.1.2 Zhodnotenie rozšírenia druhu v medzinárodnom meradle	4
1.1.3 Zhodnotenie rozšírenia druhu na území Slovenskej republiky	5
1.1.4 Zoznam nepotvrdených, neoverených a zaniknutých lokalít a príčiny ich zániku	8
1.1.5 Zoznam potvrdených lokalít s analýzou stavu populácie druhu na lokalite	9
1.2 Biologické a ekologické nároky.....	11
a) stručný opis druhu, preferencia biotopov, opis ich veľkosti, význam druhu v ekosystéme ..	11
b) rozmnožovanie, starostlivosť o potomstvo, prezimovanie druhu.....	12
c) potravné nároky druhu (kvalita, kvantita potravy, spôsob výživy, získavanie potravy)	13
d) migrácie a presuny druhu (v rámci územia Slovenskej republiky, mimo územia Slovenskej republiky), výskyty niektorých druhov v zimnom období.....	13
e) konkurenčné vzťahy.....	14
1.3 Faktory ohrozenia (zhodnotenie súčasného stupňa ohrozenia druhu s uvedením jednotlivých prírodných a antropogénnych faktorov).....	14
1.4 Doterajšie zabezpečenie ochrany	16
a) zaradenie do skupiny podľa kategórie ohrozenia.....	16
b) zhodnotenie doterajšej územnej ochrany.....	17
c) formulovanie príčin, pre ktoré chránený druh dospel do štádia ohrozenia.....	20
2. Strategické ciele starostlivosti na dosiahnutie priaznivého stavu	20
3. Opatrenia na dosiahnutie priaznivého stavu alebo odstránenie príčin ohrozenia	21
3.1 V oblasti legislatívy	21
3.2 V oblasti praktickej starostlivosti.....	21
3.3 V oblasti monitoringu	22
3.4 V oblasti výchovy a spolupráce s verejnosťou	22
3.5 V oblasti záchrany ohrozeného chráneného druhu v podmienkach mimo jeho prirodzeného stanovišťa (ex situ).....	22
3.6 Harmonogram opatrení s určeným termínom, nákladmi a zodpovednosťou za realizáciu.....	23
4. Záverečné údaje	31
4.1 Použité podklady a zdroje informácií	31
4.2 Doklad o prerokovaní programu záchrany s dotknutými orgánmi štátnej správy	35
5. Prílohy.....	36
5.1 Mapa Slovenska s potvrdenými lokalitami ohrozeného druhu(M 1:3 000 000).....	36
5.2. Mapa jednotlivých chránených vtáčích území a osobitne nechránených lokalít s vyznačením výskytu ohrozeného druhu (mierka úmerná veľkosti chráneného územia alebo osobitne nechránenej lokality).....	36
5.3. Evidenčná karta programu záchrany sokola červenonohého (Falco vespertinus)	37

1. SÚČASNÝ STAV

1.1 Rozšírenie a stav populácie

1.1.1 Zaradenie druhu v medzinárodnom a národnom sozologickom zozname

Sokol červenonohý¹ (sokol kobcovitý²) (*Falco vespertinus* Linnaeus, 1766) patrí podľa taxonomickej nomenklatúry do triedy vtáky (*Aves*), rodu sokol (*Falco*), čeľade sokolovité (*Falconidae*), radu sokoly (*Falconiformes*). Je to monotypický druh. Jeho blízkym príbuzným je sokol amurský (*Falco amurensis*), ktorý hniezdi vo Východnej Ázii. V minulosti boli považované za jeden druh (Wink *et al.* 1998).

V Červenom zozname ohrozených druhov IUCN je sokol červenonohý zaradený do kategórie takmer ohrozených taxónov (*NT – Near Threatened*) z dôvodu klesajúceho populačného trendu a veľkosti populácie (BirdLife International 2016). V rámci Európskej únie (EU 27) je sokol červenonohý klasifikovaný ako zraniteľný druh (*VU – Vulnerable*) (BirdLife International 2015).

Na Slovensku je podľa aktuálneho Červeného zoznamu vtákov Slovenska zaradený medzi ohrozené druhy v **kategórii kriticky ohrozený druh** (*CR – Critically endangered*) (Demko *et al.* 2013). Vzhľadom na početnosť a negatívny populačný trend došlo oproti predošlému Červenému zoznamu vtákov Slovenska (Krištín *et al.* 2001) k jeho prekategORIZOVANIU z kategórie ohrozenosti „ohrozený“ (*EN – Endangered*) do vyššej kategórie ohrozenosti.

V rámci medzinárodných dohovorov je druh zaradený do:

- prílohy II Dohovoru o ochrane európskych voľne žijúcich organizmov a prírodných stanovišť (Bernský dohovor), ako prísne chránený druh,
- prílohy I Dohovoru o ochrane sťahovavých druhov voľne žijúcich živočíchov (Bonnský dohovor), ako ohrozený sťahovavý druh,
- prílohy I Memoranda o porozumení pri ochrane sťahovavých dravých vtákov v Afrike a Eurázii,
- prílohy II Dohovoru o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín (dohovor CITES), ako druh ohrozený vyhubením, keby sa obchod s ním nereguloval.

Ochrana sokola červenonohého vyplýva z dvoch hlavných právnych predpisov Európskej únie – smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES z 30. novembra 2009 o ochrane voľne žijúceho vtáctva v platnom znení (ďalej len „smernica o ochrane vtáctva“), v rámci ktorej je zaradený do prílohy I (druh, na ochranu ktorého sa vyžaduje vyhlásenie osobitne chránených území) a smernice Rady č. 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín v platnom znení, v zmysle ktorej je budovaná európska sústava chránených území Natura 2000.

Druh je tiež zaradený do prílohy A nariadenia Rady (ES) č. 338/97 z 9. decembra 1996 o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a rastlín reguláciou obchodu s nimi v znení neskorších predpisov (ďalej len „nariadenie rady“). Z toho vyplýva, že obchod (dovoz, vývoz, opätovný vývoz,

¹ Matoušek, B. 1990a, 1990b: Slovenské menoslovie vtákov (*Aves*) fauny ČSFR. Príloha č. 32 vyhlášky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č.24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov obsahuje s účinnosťou od 15.06.2014 nový zoznam druhov vtákov prirodzene sa vyskytujúcich na území SR a ich spoločenskú hodnotu. Uvedený zoznam druhov vtákov uvádza názov druhu variantne sokol kobcovitý/sokol červenonohý.

² Podľa Kovalík *et al.* 2010: Slovenské mená vtákov sveta. *Falco vespertinus* = sokol kobcovitý,

komerčná činnosť, premiestnenie) so všetkými exemplármi tohto druhu je regulovaný alebo zakázaný.

Sokol červenonohý je chráneným druhom živočícha v zmysle § 33 ods. 3 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 543/2002 Z. z.“) a vzťahujú sa na neho všetky ustanovenia § 35 zákona č. 543/2002 Z. z. o chránenom živočíchovi.

Podľa vyhlášky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška MŽP SR č. 24/2003 Z. z.“) je druh zaradený v prílohe 4B (druh európskeho významu, na ochranu ktorého sa vyhlasujú chránené územia). Spoločenská hodnota sokola červenonohého je 5 530 eur.

Na vyššie uvedené nariadenie Rady nadväzuje zákon č. 15/2005 Z. z. o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín reguláciou obchodu s nimi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 110/2005 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín reguláciou obchodu s nimi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Tieto národné právne predpisy upravujú povinnosti, ktoré sa týkajú hlavne držby, vedenia evidencie, preukazovania pôvodu a nezameniteľného označovania exemplárov tohto druhu.

1.1.2 Zhodnotenie rozšírenia druhu v medzinárodnom meradle

Sokol červenonohý je sťahovavý druh. Hniezdi v palearktiskej oblasti, zimuje v afrotropickej oblasti. Aktuálne informácie o veľkosti a trendoch hniezdnej populácie sokola červenonohého v európskych krajinách sú uvedené v najnovšej publikácii IUCN BirdLife International (2015), European Red List of Birds, ktorá vychádza z oficiálnych dát zo správ, ktoré členské štáty EÚ podávajú Európskej komisii podľa článku 12 smernice o ochrane vtáctva. Priestorová distribúcia sokola červenonohého v Európe nie je súvislá (obr. 1).

Hniezdny areál sa rozprestiera od strednej Európy na západe, po jazero Bajkal na východe. Južná hranica hniezdného areálu prechádza cez Srbsko, Bulharsko, Ukrajinu, južné Rusko a severný Kazachstan (Purger 2008, Cramp & Simmons 1977 in Palatitz *et al.* 2009). Nepravidelne bolo hniezdenie zaznamenané v Bielorusku (Dombovski & Ivanovski 2005 in Palatitz *et al.* 2009), západnom Rusku severne od Moskvy, v centrálnom Rusku až po Novosibirsk, Krasnojarsk a v Chantyjsko-Mansijskej oblasti.

V Európe sa populácia sokola červenonohého koncentruje v Rusku. Jadrová populácia v rámci Európskej únie hniezdi v Karpatskej panve resp. kotline (východné Rakúsko, Maďarsko, západné Rumunsko a severné Srbsko). V rámci Karpatskej panvy je početný najmä v Maďarsku. Populácia sokola červenonohého v tejto krajine koncom minulého a začiatkom súčasného storočia prekonala dramatický pokles početnosti až na 500 – 600 párov s následným nárastom až na viac ako 1 000 párov (Palatitz *et al.* 2009, 2015).

Obr. 1: Rozšírenie sokola červenonohého (*Falco vespertinus*) v Európe (Zdroj: www.birdguides.com)

Malá, ale stabilná populácia sokola červenonohého sa vyskytuje v severnom Taliansku (Sponza, Licheri & Grassi 2001; Tinarelli 1997 in Palatitz *et al.* 2009). Ojedinele bolo hniezdenie pozorované vo Francúzsku (Genoud 2002; Legendre 2006 in Palatitz *et al.* 2009).

Veľkosť globálnej populácie sokola červenonohého sa odhaduje na 300 000 – 800 000 jedincov (Ferguson-Lees *et al.* 2001 In: Palatitz *et al.* 2009). V niektorých častiach areálu bol však zaznamenaný jej prudký pokles (BirdLife International 2013). Veľkosť hniezdnej populácie v Európe sa odhaduje na 30 300 – 63 400 párov, čo predstavuje 60 600 – 127 000 dospelých jedincov. Veľkosť populácie v krajinách Európskej únie (EU 27) sa odhaduje na úrovni 1 800 – 2 800 hniezdných párov, čo predstavuje 3 500 – 5 600 jedincov (BirdLife International 2015).

Prudký pokles populácie sokola červenonohého v Európe dosahuje podľa odhadov 30 % v období 17,1 roka (tri generácie). Na úrovni Európskej únie je odhadovaný pokles ešte dramatickejší a predstavuje v rovnakom období 30 – 49 %.

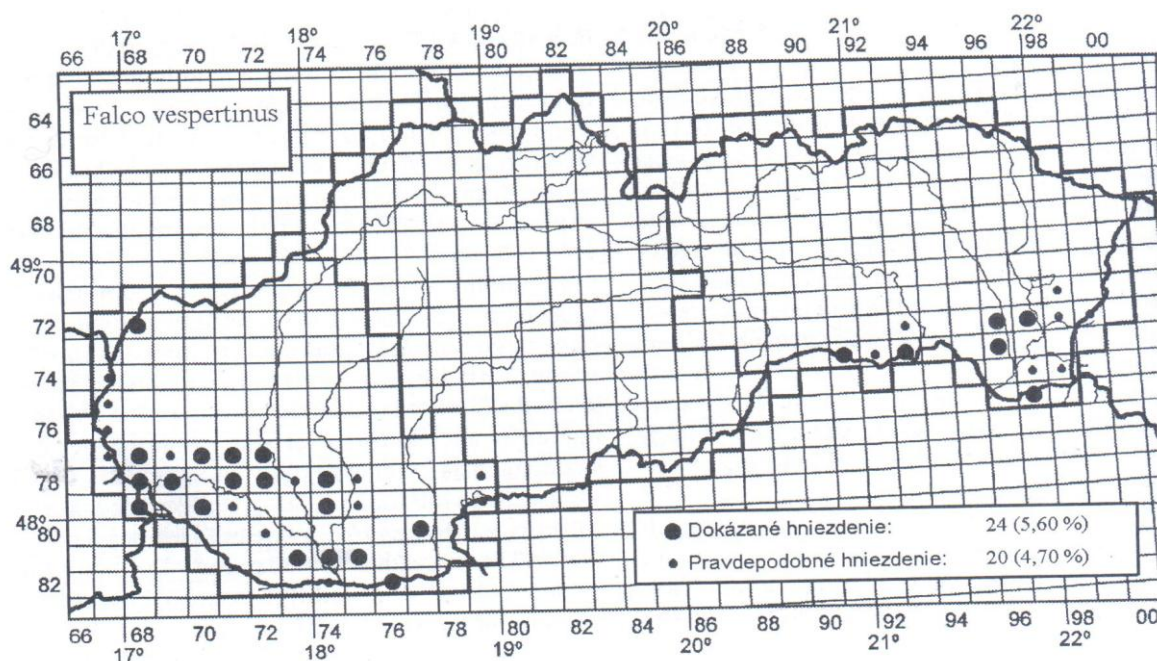
Populácia, ktorá hniezdi v strednej Ázii, je považovaná za stabilnú. Druh sa bežne vyskytuje vo vhodných biotopoch v Kazachstane (predovšetkým v lesostepnej oblasti s havraními kolóniami (*Corvus frugilegus*). Pokles populácie v tejto oblasti nebol doložený (Bragin *in litt.* 2005). Niektoré malé marginálne populácie v juhozápadnej Európe sú tiež považované za stabilné alebo dokonca rastúce (BirdLife International 2004), najmä v Taliansku (Palatitz *in litt.* 2007).

1.1.3 Zhodnotenie rozšírenia druhu na území Slovenskej republiky

Rozšírenie a početnosť sokola červenonohého na Slovensku je pomerne dobre známe, nakoľko ide o nápadný druh s pomerne úzkou špecializáciou na prostredie (Ridzoň *et al.* 2015). Na Slovensku je sokol červenonohý fluktuant s výrazne rozkolísanou početnosťou v jednotlivých rokoch, celkove však v posledných desaťročiach, tak ako všade v západnej časti areálu, ustupuje. Na Slovensku hniezdi v Podunajskej, Východoslovenskej a Borskej nížine a priľahlých pahorkatinách. Ojedinele bolo hniezdenie zaznamenané aj v kotlinách.

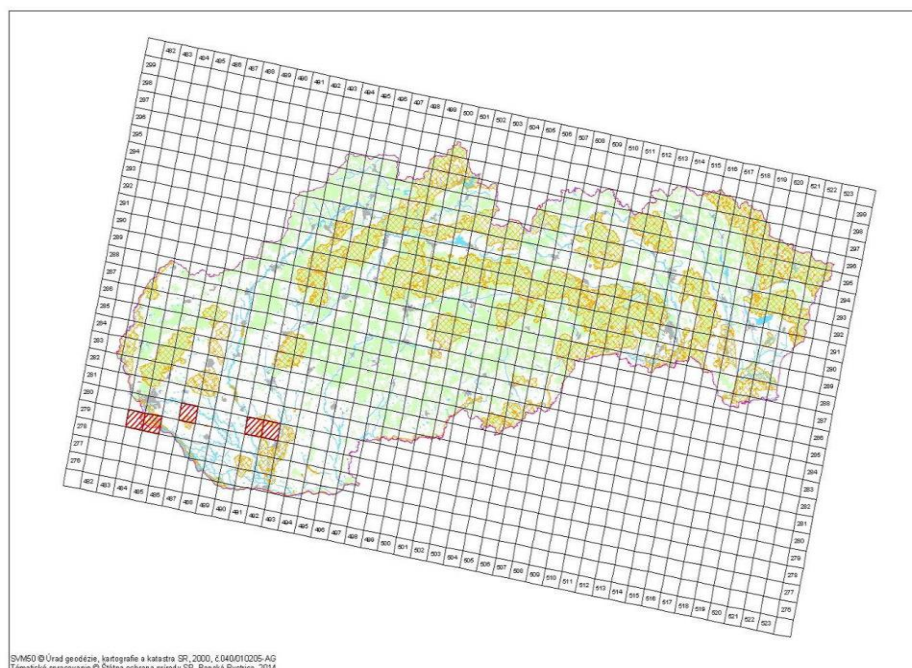
Areál výskytu sokola červenonohého na Slovensku determinujú zmeny, ku ktorým dochádza v jeho areáli rozšírenia v rámci Európy, pričom slovenská populácia v súčasnosti tvorí jeho západnú hranicu. Rozkolísaná početnosť hniezdnych párov na Slovensku indikuje zhoršovanie stavu biotopov. Stav európskej populácie je tiež výrazným limitujúcim faktorom pre populáciu na Slovensku (kapitola 1.1.5). Nakoľko ide o druh preferujúci otvorenú, pôvodne lesostepnú krajinu, ktorý sa sekundárne prispôbil životu v poľnohospodársky využívannej krajine, na Slovensku pre geomorfologickú členitosť krajiny nikdy nebol plošne výrazne rozšírený.

Dokázané hniezdenie sa udáva pre 5,6 % a pravdepodobné hniezdenie pre ďalších 4,7 % rozlohy Slovenska s výrazným rozšírením v juhozápadnej resp. juhovýchodnej časti (v nadmorskej výške prevažne do 160 m n. m.) (obr. 2). Jeho hniezdne rozšírenie na Slovensku je tak definované iba na 10,3 % rozlohy Slovenska (Danko & Chavko 2002).

Obr. 2: Rozšírenie sokola červenonohého podľa Danko & Chavko (2002)

Všetky publikované údaje o veľkosti populácie sokola červenonohého potvrdzujú, že na území Slovenska došlo za posledných 12 – 20 rokov k výraznému zníženiu jeho početnosti. Negatívny populačný trend vyplýva aj z údajov uvedených v správe pre Európsku komisiu podľa článku 12 smernice o ochrane vtáctva za obdobie rokov 2008 – 2012. Podľa uvedených údajov predpokladaná veľkosť hniezdnej populácie na území Slovenskej republiky predstavuje 0 – 10 párov, v územiach Natura 2000, chránených vtáčích územiach (CHVÚ) je to 0 – 5 párov (obr. 3). Krátkodobý populačný trend sokola červenonohého (za obdobie 12 rokov, 2000 – 2012), ako aj dlhodobý (od roku 1980) je hodnotený ako klesajúci.

Obr. 3: Súčasné rozšírenie sokola červenonohého na Slovensku. (Zdroj: Černecký *et al.* 2014)

Na Slovensku druh nikdy nebol bežným hniezdičom, lokálne sa však pre svoj koloniálny charakter hniezdenia vyskytoval vo väčšom počte. Danko & Chavko (2002) odhadujú početnosť sokola červenonohého na prelome tisícročia na 20 – 100 párov, ale už Maderič (2005) konštatuje iba 14 konkrétnych a identifikovaných hniezdných teritórií a Chavko (2012) eviduje výskyt už len jednotlivých jedincov bez prípadu hniezdenia (kapitola 1.1.5). Vývoj populácie tak prechádza dlhodobým poklesom, ktorý je zaznamenaný tak na východnom ako aj západnom Slovensku prostredníctvom dlhodobého (aj keď nesystematického) monitoringu.

Na východnom Slovensku je hlásený pokles početnosti už koncom 70-tych rokov 20. storočia, pričom Danko (1990) konštatuje hniezdenie už len jednotlivých párov na Východoslovenskej nížine (hniezdenie z Košickej kotliny v tomto období neuvádza). Dramatický pokles z tejto oblasti potvrdzuje Danko aj neskôr (1994), kedy z Východoslovenskej nížiny je známe hniezdenie už len jedného páru a o pravdepodobnom hniezdení jedného páru opätovne z Košickej kotliny informuje Molnár (*in litt.*). Danko *et al.* (1995a) uvádza z roku 1993 hniezdenie jediného známeho páru z Východoslovenskej nížiny. Danko *et al.* (1995b) z roku 1994 uvádzajú jediný hniezdny pár z Košickej kotliny, ktorý zistil Matis (*in litt.*). Celková početnosť sokola červenonohého na východnom Slovensku v rokoch 1993 – 1996 sa odhaduje na 1 – 3 páry (Danko & Chavko 2002). Maderič (2005) v súhrnnej správe za Slovensko už hniezdenie z východnej časti neuvádza a nepriaznivá situácia v podobe absencie druhu ako hniezdiča v tejto oblasti zotrúva dodnes (Maderič 2008; 2009; 2010, Chavko 2012). Druh sa tak vo východnej polovici územia vyskytuje posledné roky už len v rámci pohniezdnej disperzie, prípadne počas migrácie, čoho dôkazom sú pozorovania v príslušných databázach (www.birding.sk, <http://aves.vtaky.sk/>, databáza krúžkovacej stanice), prípadne nálezy na letisku v Košiciach pri strete s lietadlami (Slobodník & Slobodník 2011).

Na západnom Slovensku je výskyt koncentrovaný najmä do Podunajskej roviny, Trnavskej a Nitrianskej pahorkatiny, ale ojedinelé hniezdenia sa predpokladajú aj v Borskej nížine (Zuna-Kratky *et al.* 2000). Údaj z Chvojnickej pahorkatiny v práci Danko & Chavko (2002) je bez bližšieho komentára a tak ho nemožno považovať za relevantný. Celkovo bola pre roky 1987 – 1999 odhadovaná početnosť v Podunajskej rovine na min. 30 párov, pre Trnavskú pahorkatinu min. 8 párov a pre Nitriansku pahorkatinu min. 5 párov (Danko & Chavko 2002).

V sumárnej správe za roky 1970 – 1990 sa však konkrétne údaje o cieľovom druhu zo západného Slovenska neobjavujú (Danko 1994). Až v roku 1993 spomína hniezdenie troch konkrétnych párov z Podunajskej roviny Chavko (*in litt.*) a na výskyt v hniezdnom období z Nitrianskej pahorkatiny upozorňuje Lengyel (*in Danko et al.* 1995a). Druhé pozorovanie sa vzťahuje na dodnes využívanú hniezdnú lokalitu v súčasnom CHVÚ Dolné Považie (kapitola 1.1.5).

Zvýšená pozornosť druhu v podobe intenzívnejšieho monitoringu hniezdných lokalít bola venovaná v roku 1994 (Danko *et al.* 1995b), kedy sa spomína aj hniezdenie v umelých podmienkach vo forme využívania umelých hniezd. V rokoch 1994 – 1999 sa spomína (nateraz) posledné známe hniezdenie v kolónii s odhadovaným počtom hniezdiacej populácie na 15 – 20 párov, pričom ide o kvadrát 7968 (dnešné CHVÚ Sysľovské polia, obr. 2). Toto územie predstavuje v súčasnosti jedinú známu hniezdnú lokalitu. V roku 2005 tu bolo zaznamenaných 11 hniezdných párov, ktoré vyvedli spolu 13 mláďat (Maderič, Chavko *unpubl.*). Negatívne sa na tejto hniezdici populácii prejavilo najmä intenzívne poľnohospodárske využívanie krajiny a rozoranie plochy s trvalým trávny porastom, ktorá poskytovala potravnú bázu pre okolité hniezdice páry (obr. 4). Rozoráním a následným vysiatím poľnohospodárskych kultúr došlo k významnej degradácii potravného biotopu sokola červenonohého (Maderič 2007), čo sa prejavilo na klesajúcej početnosti hniezdici populácie v ďalších rokoch (Maderič 2008; 2009; 2010, Chavko 2011; 2012; 2013; 2014; 2015, Slobodník 2016).

Na strednom Slovensku sa druh v minulosti početne vyskytoval v rámci jarnej a jesennej migrácie. V posledných rokoch sú ale údaje o sokolovi červenonohom, napriek intenzívnemu monitoringu v sledovanej oblasti, v porovnaní s minulosťou menej početné (Feriancová-Masárová & Ferianc 1977, www.birding.sk, <http://aves.vtaky.sk/>). Chavko (2011) odhaduje pre rok 2010 početnosť na celom území Slovenska na 2 – 4 páry a pre rok 2014 aj v dôsledku potravných priaznivých podmienok na 3 – 8 párov (Chavko 2015). Slobodník (2016) v poslednej správe za druh referuje o dvoch hniezdných pároch v CHVÚ Sysľovské polia, pričom výskyt v ostatných oblastiach (nehniezdice jedince) sú podrobnejšie opísané v kapitole 1.1.5.

1.1.4 Zoznam nepotvrdených, neoverených a zaniknutých lokalít a príčiny ich zániku

Zaniknuté hniezdne lokality predstavujú na Slovensku historický areál rozšírenia sokola červenonohého. Druh kedysi početne a nezriedka hniezdil v kolóniách na juhozápadnom a juhovýchodnom Slovensku. Na základe vyššie uvedených databáz konštatujeme pre vybrané CHVÚ nasledovný stav.

V CHVÚ Úľanská mokrad' v minulosti druh hniezdil na viacerých lokalitách, pričom poslednú hniezdnú kolóniu tvorilo 6 – 10 párov v oblasti medzi obcou Majcichov a súčasným priemyselným areálom. V roku 2003 boli pod hniezdami nájdené brokové nábojnice a odvtedy je lokalita opustená. Druh sa tu vyskytuje málopočetne počas migrácie resp. v mimohniezdnom období (<http://aves.vtaky.sk/>).

Obdobná situácia platí aj pre CHVÚ Ostrovné lúky. V 90. rokoch bola hniezdná populácia tvorená približne piatimi pármami v oblasti medzi obcami Oľčovo a Bodziarske lúky, ale v roku 1995 populácia sokola červenonohého zanikla, pravdepodobne v dôsledku otravy rodenticídmi a v priebehu rokov 1996 až 1999 tu druh ako hniezdič zaznamenaný nebol (Danko & Chavko 2002). Podľa Gúgh *et al.* 2015 v CHVÚ Ostrovné lúky došlo k zániku havraních kolónií nachádzajúcich sa v susedstve CHVÚ poskytujúcich potenciálne hniezdiská druhu. Monitoring v tejto oblasti ani v ďalších rokoch nepotvrdil druh ako hniezdiča. V súčasnosti sa druh vyskytuje v tomto CHVÚ iba v období migrácie (www.birding.sk).

V CHVÚ Lehnice boli v minulosti početné hniezdne lokality sokola červenonohého. Začiatkom 90. rokov minulého storočia tu hniezdilo 10 – 12 párov, ale v priebehu rokov 1996 až 1999 tu druh ako hniezdič nebol zaznamenaný (Danko & Chavko 2002). Neskôr tu druh opätovne hniezdil v počte 2 až 3 páry (Slobodník *et al.* 2014). Po roku 2004 populácia sokola

postupne zanikla, pravdepodobne v dôsledku otravy rodenticídmi. V roku 2007 tu bol pozorovaný v hniezdnej sezóne pravdepodobne nespárený samec (Maderič *unpubl.*). Významným hniezdiskom bol predovšetkým ovocný sad, kde sokoly hniezdili v početných hniezdach strák. Posledný údaj o výskyte sokola červenonohého je z hniezdnej sezóny 2015, kedy bol pozorovaný adultný samec (Chudý *in litt.*). Napriek zvýšenému monitoringu v sledovanej oblasti ďalší výskyt na lokalite ani v predmetnom CHVÚ nebol potvrdený. Aj napriek miernemu zlepšeniu potravných biotopov založením nových trávnych porastov, aj napriek tomu, že tvoria len približne 1 % CHVÚ Lehnice v čase vymedzovania siete CHVÚ podľa Gúgh *et al.* 2015 sa uvedená skutočnosť na opätovnej obnove hniezdnej populácie sokola červenonohého doposiaľ neprejavila.

Pre CHVÚ Dolné Považie bolo identifikovaných niekoľko hniezdisk. Najviac párov hniezdilo v havranej kolónii v blízkosti obce Tvrdošovce, ktorá predstavovala významnú prirodzenú hniezdnú lokalitu sokola červenonohého. Miestna populácia tu pravidelne hniezdila nie len v hniezdach havranov a strák, ale aj v polodutinách zlomených topoľov. Posledný prípad neúspešného hniezdenia bol na tejto lokalite zaznamenaný v roku 2011 (viac v kap. 1.1.5). Známe boli hniezdne lokality aj pri Palárikove (Ľudovítov), v agátovom lesíku, alebo v agátových poľných remízkach na lokalitách Šurany, Akomáň, alebo Tvrdošovce – smer Nové Rastislavice. Na uvedených hniezdných lokalitách sa vyskytovalo aj niekoľko párov (1 – 3 páry/lokalita). Po roku 2000 došlo postupne k výraznej redukcii hniezdnej populácie druhu, čo súvisí i s postupným zánikom hniezdných kolónií havranov v tomto CHVÚ po roku 2000 (v súčasnosti existuje už len jediná aktívna hniezdná kolónia havranov – v blízkosti obce Tvrdošovce). Počas jarnej a jesennej migrácie sa druh vyskytuje v rôznych častiach CHVÚ, častejšie napr. v blízkosti a na lucernových poliach. Počas migrácie bývajú jedince často pozorované pri odpočinku a love potravy na 22 kV až 110 kV elektrických vedeniach.

Obdobné konštatovanie, teda pokles až vymiznutie populácie sokola červenonohého a súčasne zánik havraních kolónií na východnom Slovensku konštatujú Danko & Chavko (2002). Zánik významných kolónií sa datuje do 70. rokov minulého storočia a druh postupne zaznamenáva klesajúci populačný ako aj areálový trend hniezdiacich párov až do roku 1996, kedy je udávané hniezdenie v Košickej kotline (1 – 3 páry). Zaujímavé je ojedinelé hniezdenie jedného páru neďaleko Rimavskej Soboty, kedy pár úspešne vyhniezdil a odchoval minimálne dve mláďatá (Katona 2006).

Z hľadiska nepotvrdených resp. neoverených lokalít môžeme spomenúť výskyty na Záhorí, kedy je predpokladané hniezdisko neďaleko Vysokej pri Morave a taktiež pri Moravskom sv. Jáne (Zuna-Kratky *et al.* 2000). Údaj o dokázanom hniezdení v Chvojnickej pahorkatine v práci Danko & Chavko (2002) je bez ďalšieho komentára. Medzi nepotvrdené informácie zaraďujeme aj hniezdenie sokola červenonohého neďaleko Trnavy, teda v oblasti, kde sa druh vyskytoval aj v hniezdnom období v roku 2014 (kapitola 1.1.5). V 70-tych rokoch tu pravdepodobne hniezdili sokoly v počte niekoľkých párov, avšak relevantné informácie o bližšej lokalizácii resp. počte hniezdiacich párov absentujú. Za nepotvrdený výskyt považujeme údaj z hniezdnej sezóny 2015, kedy Karaňa (*in verb.*) pozoroval adultný pár neďaleko Šale. Monitoringom v predmetnom území nebol ďalší výskyt druhu potvrdený. Z hľadiska načasovania, predmetný údaj spadal ešte do obdobia jarnej migrácie (3. dekáda mája).

1.1.5 Zoznam potvrdených lokalít s analýzou stavu populácie druhu na lokalite

Z hľadiska aktuálnych lokalít s hniezdnym výskytom resp. potvrdeným hniezdením je stav populácie na Slovensku kritický. Za posledných šesť rokov (2011 – 2016) bol hniezdný výskyt zaznamenaný na troch lokalitách, pričom preukázateľne hniezdenie nastalo len v dvoch CHVÚ: CHVÚ Dolné Považie (2011) a CHVÚ Sysľovské polia (2011 – 2016). Hniezdný výskyt páru pri Trnave na hranici CHVÚ Špačinsko-nížňianske polia v roku 2014 bol zaznamenaný od mája do augusta, avšak k hniezdeniu nedošlo (Chavko 2015). V roku 2015 sa na tejto lokalite cieľový druh vyskytoval v mimohniezdnom období (<http://aves.vtaky.sk/>). Trend vývoja hniezdnej populácie sokola červenonohého v predmetných CHVÚ (zozmarizovaný v tab. 1) je nasledujúci:

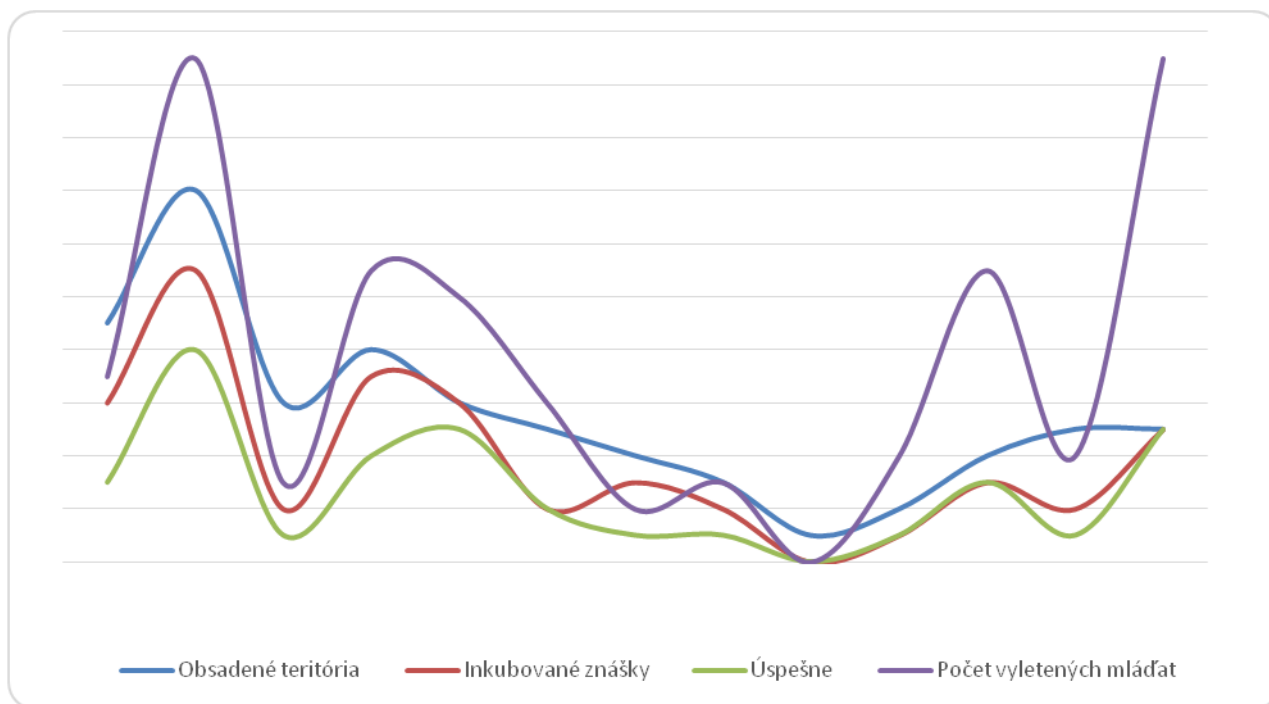
V CHVÚ Dolné Považie bolo zaznamenané posledné hniezdenie v roku 2011 s neznámym výsledkom (Slobodník *et al.* 2014). Hniezdenie prebiehalo v doposiaľ aktívnej havranej kolónii v hniezdach havranov, resp. v polodutinách *Populus x euroamericana*. Havrania kolónia bola cieľovým druhom opäť preukázateľne obsadená v roku 2015, kedy Lengyel pozoroval koncom mája (22.5.) dve a počas júna (22. a 29.6.) jednu samičku (www.birding.sk), pričom v druhom prípade inklinoval jedinec k inštalovanej búde. Od júla už druh na lokalite zaznamenaný nebol. Perspektíva obnovy hniezdnej populácie sokola červenonohého na tejto lokalite je vzhľadom k jej stavu (vysoký podiel trvalých trávnatých porastov, zachovaná hniezdna kolónia havranov) pomerne dobrá, problematická môže byť bariéra v podobe izolácie tejto lokality vo vzťahu k najbližším početným kolóniám v Maďarsku.

CHVÚ Sysľovské polia predstavuje poslednú známu hniezdnu lokalitu druhu na Slovensku. Z uskutočneného monitoringu predmetného druhu v posledných rokoch uvádzame nasledovné: v roku 2011 obsadili hniezdnu lokalitu tri páry, zahniezdili dva, pričom len jeden pár úspešne vyviedol tri mláďatá. V roku 2012 bol identifikovaný len jediný pár, ktorý nezahniezdil. V roku 2013 obsadili hniezdnu lokalitu dva páry, zahniezdil však len jediný pár, ktorý vyviedol štyri mláďatá. V roku 2014 obsadili hniezdnu lokalitu tri páry, všetky zahniezdili a úspešne vychovali spolu 11 mláďat, čo predstavuje najvyšší počet od roku 2007 (tab. 1, obr. 4). V roku 2015 bolo obsadených až päť hniezdných teritórií, zahniezdili ale iba dva páry, pričom len jeden úspešne odchoval štyri mláďatá. V druhom prípade došlo k predácii adultnej samice neznámym predátorom (dňa 16.6.2015 boli nájdené zvyšky malého aj veľkého operenia v blízkosti obsadenej búde). Okrem toho sa v tomto CHVÚ zdržoval počas hniezdenia aj jeden nespárený samec. V roku 2016 bolo opäť obsadených päť hniezdných teritórií a zahniezdilo všetkých päť párov. Páry úspešne odchovali 19 mláďat.

V celom sledovanom období hniezdila populácia sokola červenonohého v jedinom čiastočne nezapojenom vetrolame o celkovej dĺžke 512 metrov. Perspektíva zachovania hniezdnej populácie sokola červenonohého na tejto lokalite závisí od využívania krajiny hospodáriacimi subjektmi v ďalšom období, nakoľko súčasná situácia je pre predmetný druh nepriaznivá (odstraňovanie nelesnej drevinovej vegetácie, absencia trvalých trávnych porastov, aplikácia chemikálií a pod.).

Tab. 1: Prehľad vývoja populácie sokola červenonohého na Slovensku v rokoch 2004 – 2016.

Rok	Obsadené teritória	Inkubované znášky	Úspešne hniezdiace páry	Počet vyletených mláďat	Zdroj
2004	9	6	3	7	Maderič 2005, Katona 2006
2005	14	11	8	19	Maderič 2006
2006	6	2	1	3	Maderič 2007
2007	8	7	4	11	Maderič 2008
2008	6	6	5	10	Maderič 2009
2009	5	2	2	6	Maderič 2010
2010	4	3	1	2	Chavko 2011
2011	3	2	1	3	Chavko 2012
2012	1	0	0	0	Chavko 2013
2013	2	1	1	4	Chavko 2014
2014	4	3	3	11	Chavko 2015
2015	5	2	1	4	Slobodník 2016
2016	5	5	5	19	Slobodník 2017 (<i>in verb</i>)

Obr. 4: Trend vývoja populácie sokola červenonohého na Slovensku v rokoch 2004 - 2016.

Tab. 2: Odhad populácie sokola červenonohého v CHVÚ, kde je predmetom ochrany, vrátane zhodnotenia stavu jeho biotopov (A – dobrý, B – priemerný, priaznivý, C – nepriaznivý) (prevzaté podľa Gúgh *et al.* 2015).

CHVÚ	Veľkosť populácie v r. 2000 – 2003 (páry)	Aktuálna veľkosť populácie (páry)	Stav hniezdných biotopov	Stav potravných biotopov
Dolné Považie	5,5	0	B	B
Lehnice	6,5	0	B	C
Ostrovne lúky	9	0	C	C
Syst'ovské polia	12,5	1 - 3	B	C
Úľanská mokraď	6,5	0	C	C

1.2 Biologické a ekologické nároky

a) stručný opis druhu, preferencia biotopov, opis ich veľkosti, význam druhu v ekosystéme

Sokol červenonohý je malý druh dravca, s dĺžkou 28 – 31 cm a rozpätím krídiel 65 – 75 cm. Dospelé jedince dosahujú hmotnosť 130 – 197 gramov a vyznačujú sa výrazným pohlavným dimorfizmom, hlavne vo sfarbení peria, avšak obe pohlavia majú červené beháky. Podľa operenia je tiež možné rozlíšiť 3 vekové skupiny (juvenily, subadultné vtáky v druhom kalendárnom roku, adultné jedince), ale pri manipulácii je často možné rozlíšiť aj jedinca v treťom roku.

Hniezdnymi biotopmi sokola červenonohého sú oblasti v otvorenej stepnej a lesostepnej krajine, ďalej na roviny alebo pahorkatiny so skupinkami stromov a alejami (Hudec & Šťastný 2005). V Európe a Ázii hniezdi v biotopoch podobného charakteru. Vyskytuje sa najmä v stepiach a lesostepiach, sekundárne v agrocenózach a na pasienkoch. Preferuje nížinné oblasti so skupinkami stromov, napr. vetrolamy, stromoradia, brehové porasty, kde nocuje a hniezdi (Orta & Kirwan 2014).

Na Slovensku sa hniezdiská nachádzajú v nížinách, v otvorených stepných alebo poľnohospodárskych biotopoch Podunajskej a Východoslovenskej nížiny, s nízkym zastúpením drevinovej vegetácie, roztrúsených stromov, alebo s výskytom vetrolamov a s dostatkom veľkých druhov hmyzu. Vyhľadáva aj blízkosť trvalých trávnych porastov (TTP), slanísk a mokradí. Na Slovensku je to fluktuant s výrazne rozkolísanou početnosťou v jednotlivých rokoch, celkove však v posledných desaťročiach, tak ako všade v západnej časti areálu, ustupuje. Na Slovensku je populácia ohrozená vyhynutím, v súčasnosti sa početnosť odhaduje na 3 – 8 párov (Chavko 2015). Veľkosť domovského okrsku je veľmi premenlivá v závislosti od typu hniezdenia (solitérne páry vs. kolónia), pričom sa pohybuje v rozpätí 38 – 3 467 ha (Palatitz *et al.* 2011).

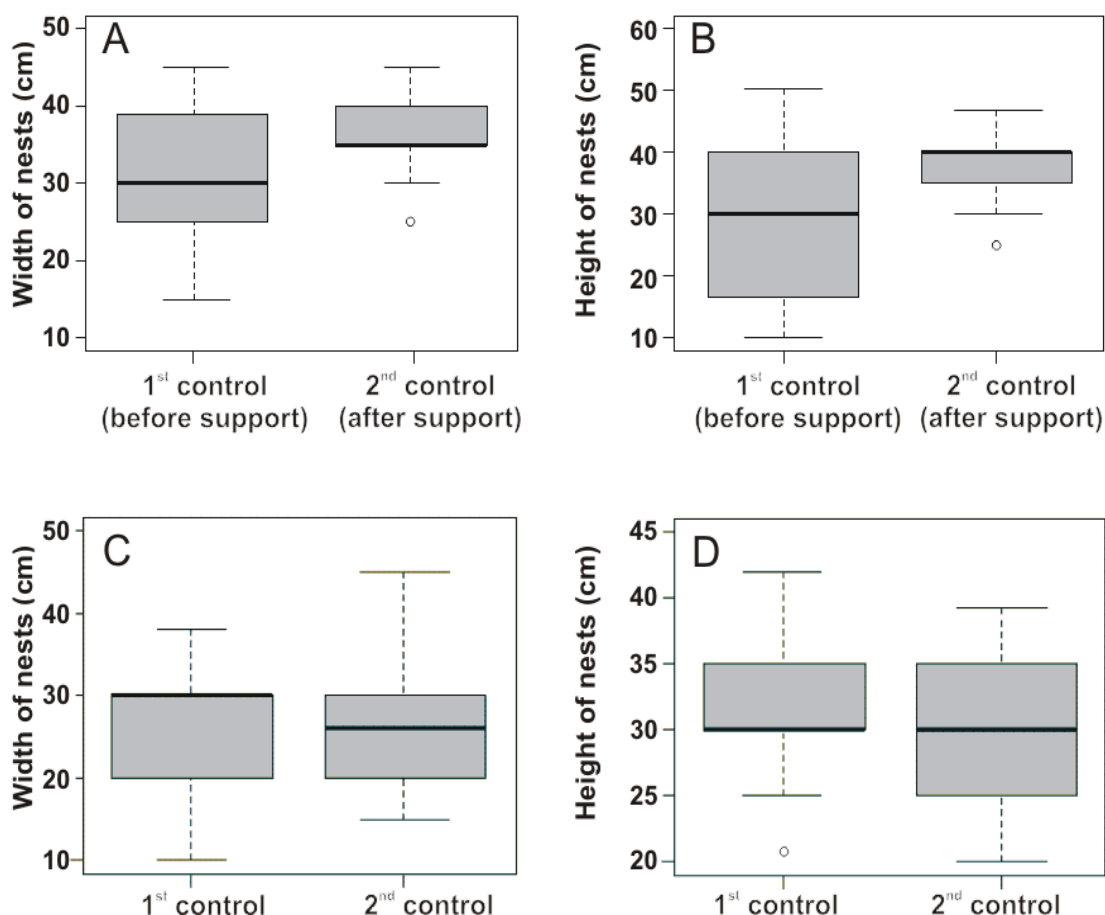
b) rozmnožovanie, starostlivosť o potomstvo, prezimovanie druhu

Sokol červenonohý zvyčajne hniezdi v kolóniách. Nestavia si vlastné hniezdo, na hniezdenie v minulosti využíval predovšetkým hniezdne kolónie havranov čiernych (*Corvus frugilegus*) (Horváth 1964; Purger & Tepavcevic 1999 in Palatitz *et al.* 2009). Keďže hniezdných kolónii havranov čiernych vo voľnej krajine ubúda, v súčasnosti sokoly červenonohé hniezdia prevažne solitérne a používajú aj hniezda po iných vtákoch – vranách túlavých (*Corone cornix*, *Corone corone*) a strakách obyčajných (*Pica pica*) (Végyvári *et al.* 2001 in Palatitz *et al.* 2009) aj myšiakoch (*Buteo* sp.). Niekedy hniezdia aj v dutinách stromov (Slobodník *et al.* 2014).

Páry sa pravdepodobne tvoria každý rok nové. Samica znáša 2 až 5 vajíčok koncom mája alebo v prvej polovici júna (priemer 3,14). Sedia na nich obaja rodičia priemerne 22 – 23 dní (výnimočne 20,5 alebo aj 29 dní). Samica ostáva pri mláďatách 10 až 12 dní od vyliahnutia, neskôr loví aj ona. Hniezdo mláďatá opúšťajú vo veku 26 – 28 dní (Hudec & Štastný 2005). Naďalej však zostávajú v blízkosti hniezda v starostlivosti rodičov, ktorí ich i naďalej krmia a chránia pred predátormi. Disperzia najmä mladých vtákov po vyhniezdení nastáva od júla do septembra, pričom mláďatá môžu zaletieť stovky kilometrov od svojich hniezdisk (Klvaňa & Cepák 2013).

Sokol červenonohý obsadzuje aj umelé hniezda resp. polobúdky, ktoré sa inštalujú v rámci opatrení na kompenzovanie nedostatku prirodzených hniezd (Fehérvári *et al.* 2009 in Palatitz *et al.* 2009). V niektorých oblastiach, napr. v Maďarsku takto hniezdi až 60% populácie. V Taliansku sa zlepšením topických príležitostí prostredníctvom inštalácie umelých búdok darí udržiavať stabilnú hniezdnu populáciu. Na Slovensku boli tiež zaznamenané hniezdenia v umelých hniezdných podložkách, resp. v búdkach (Slobodník *et al.* 2014). Hniezdenie v opustených budovách na rozdiel od iných druhov sokolov nebolo zaznamenané. Niektorí autori však uvádzajú hniezdenie na skalách a na zemi (Del Hoyo *et al.* 1992 in Palatitz *et al.* 2009). V roku 2015 bolo evidované hniezdenie v polobúdke na posede pre fotografov (Szilághyi *in litt.*).

Pozitívny vplyv na podporu kvality hniezd v kolónii sleduje štúdia Horváth *et al.* (2015). Aktívna podpora spočíva v predstretí hniezdného materiálu (odrezky konárov, viničné prútie a pod.), ktoré sú v bezprostrednom okolí kolónie distribuované. Následné merania hniezd odhalili väčší priemer hniezda v porovnaní s predošlým meraním (pred podporou). Uvedené výsledky sú v súlade s výsledkami v rámci porovnania nepodporovanej a podporovanej kolónie na území Slovenska (obr. 5).

Obr. 5.: Znázornenie vplyvu podpornej aktivity prostredníctvom predostrenia hniezdneho materiálu v hniezdach havrana čierneho.

Vysvetlivky: **A** – rozdiely v šírke hniezd havrana čierneho medzi dvoma kontrolami – podporná aktivita bola realizovaná po prvej kontrole; **B** – rozdiely vo výške hniezd havrana čierneho medzi dvoma kontrolami – podporná aktivita bola realizovaná po prvej kontrole; **C** – rozdiely v šírke hniezd havrana čierneho medzi dvoma kontrolami – podporná aktivita nebola realizovaná; **D** – rozdiely vo výške hniezd havrana čierneho medzi dvoma kontrolami – podporná aktivita nebola realizovaná; (Medián; Box: Medián $\pm$ 25% - 75% kvartily; Whisker: Min – Max).

c) potravné nároky druhu (kvalita, kvantita potravy, spôsob výživy, získavanie potravy)

Sokol červenonohý je nešpecializovaný predátor (Cramp & Simmons 1977). Živí sa najmä hmyzom (*Orthoptera*, *Odonata*, *Coleoptera*) (Keve & Szijj 1957, Haraszthy *et al.* 1994, Purger 1998, Szövényi 2015), menej aj drobnými cicavcami. Zriedkavejšie sú v potrave zastúpené obojživelníky a plazy, príležitostne aj malé spevavce. Hmyz chytá najmä za letu alebo aj pri chôdzi po zemi. Na potravu striehne na stromoch, plotoch, elektrických stĺpoch alebo malých kopčekoch (Palatitz, Fehérvári, Solt & Barov 2009).

Na zimoviskách v Afrike loví predovšetkým za letu, najmä svrčky, kobyľky a koníky (del Hoyo *et al.* 1994 in Palatitz *et al.* 2009), ale tiež na zemi predovšetkým hraboše, myši, piskory, jašterice či žaby (Clark 1999 in Palatitz *et al.* 2009). Významnou potravou môžu byť termity.

d) migrácie a presuny druhu (v rámci územia Slovenskej republiky, mimo územia Slovenskej republiky), výskyt niektorých druhov v zimnom období

Sokol červenonohý je prísne sťahovavý druh. Zimuje v južnej Afrike, od Juhoafrickej republiky smerom na sever až po južnú Keňu (Ferguson-Lees *et al.* 2001 in Palatitz *et al.* 2009).

Migruje samostatne alebo v rozvoľnených skupinách, v rôznych nadmorských výškach (do 2 500 m. n. m.) (Leshen & Yom-Tov 1996 in Palatitz *et al.* 2009). Má široký migračný rozptyl – od Blízkeho Východu po východnú časť Stredomoria, pričom pri migrácii nad Stredozemným morom využíva pre odpočinok ostrovy. Zimoviská opúšťajú vtáky okolo februára, pričom do Európy prilietajú väčšinou od apríla do polovice júna (Hudec & Šťastný 2005). Na konci hniezdnej sezóny sa sokoly červenonohé združujú do malých skupín a potulujú sa okolo hniezdných teritórií, alebo sa príležitostne objavajú vo veľkých počtoch v severnej a západnej Európe. Od augusta do októbra využívajú vtáky predmigračné odpočinkové stanovištia, kde sa môžu v rovnakom období vyskytovať stovky jedincov. Aj keď nie je známe celkom presne, ako a kde sa tieto nocoviská vytvárajú, niektoré vetrolamy, solitérne stromy alebo malé remízky sú využívané opakovane každý rok. V strednej Európe sa na migračných odpočinkových trasách združujú skupiny 1 000 – 3 500 jedincov (Palatitz *in litt.*). Do saván južnej Afriky sokol červenonohý prilieta v novembri.

Na Slovensko prilietajú prvé jedince na jar koncom apríla, pričom v tomto období sa vyskytujú často aj na miestach, kde nehniezdia (Lučenská, Hornonitrianska, Turčianska, Oravská kotlina, Oravská vrchovina, Kysucká vrchovina). Odlietajú prevažne v auguste alebo septembri (34 %), posledné jedince sa vyskytujú v októbri (Slobodník 2015, <http://aves.vtaky.sk/>, www.birding.sk/), pričom historické údaje poukazujú aj na vzácny výskyt v novembri či decembri (Hudec & Šťastný 2005).

e) konkurenčné vzťahy

Z hľadiska konkurenčných vzťahov je významný medzidruhový kleptoparazitizmus – kradnutie potravy alebo koristi. Kleptoparazitizmus je častý aj u sokola červenonohého. Viacero pozorovaní potvrdzuje, že obral iné druhy o korisť (Danko & Mihók 2007). V hniezdnom období boli pozorované aj viaceré prípady, keď iné druhy napr. sokoly rárohy (*Falco cherrug*) vzali korisť (hraboše poľné) sokolom červenonohým (J. Chavko *in litt.*). Vzhľadom na to, že druh si vlastne hniezdo nestavia, sú v rámci výberu a použitia hniezda konkurentmi druhu viažuce sa na voľné hniezda, resp. budky. Ide najmä o sokola myšiara (*Falco tinnunculus*), myšiarku ušatú (*Asio otus*) a kavku tmavú (*Corvus monedula*). Výrazný predачný tlak (napríklad kuny) môže zapríčiniť zánik oslabenej mikropopulácie (Gúgh *et al.* 2015).

1.3 Faktory ohrozenia (zhodnotenie súčasného stupňa ohrozenia druhu s uvedením jednotlivých prírodných a antropogénnych faktorov)

Sokol červenonohý je konfrontovaný s rôznymi ohrozeniami, pôsobenie ktorých vyústilo do nepriaznivého stavu zachovania druhu. Tieto ohrozenia sú prítomné počas celého jeho životného cyklu – v hniezdnom areáli, počas migrácie aj na zimoviskách. S ohľadom na kritickú početnosť a extrémne negatívny trend hniezdnej populácie sokola červenonohého na Slovensku, význam každého ohrozenia relatívne stúpa, pretože môže mať fatálny dopad na existujúcu populáciu cieľového druhu.

1.3.1 Strata hniezdných biotopov a hniezdných príležitostí

Sokol červenonohý si nestavia vlastné hniezda ale využíva pre hniezdenie havranie kolónie alebo hniezda iných druhov krkavcovitých (vrán túlavých, strák obyčajných). Preto jedným z najdôležitejších limitujúcich faktorov pre hniezdne populácie sokola červenonohého je počet agregovaných hniezd vo vhodných biotopov. Implicitne, všetky faktory, ktoré ohrozujú existenciu havraních kolónii ovplyvňujú aj sokola červenonohého (Gúgh *et al.* 2015). Na Slovensku sa kriticky znížili prirodzené, dostupné hniezdne príležitosti pre sokola červenonohého. Súvisí to s povoleným odstrelom krkavcovitých vtákov: havran čierny (*Corvus frugilegus*), kavka tmavá (*Corvus monedula*), krkavec čierny (*Corvus corax*), vrana túlavá čierna aj popolavá (*Corvus corone* a *Corvus cornix*), straka obyčajná (*Pica pica*) a sojka obyčajná (*Garrulus glandarius*), ktoré sú zaradené v zmysle platných právnych predpisov na úseku poľovníctva medzi poľovnú zver.

V prípade *Corvus frugilegus* dochádzalo v 90. rokoch 20. storočia k cieľovým likvidáciám celých hniezdnych kolónií poľovníkmi, napríklad zlikvidované hniezdne kolónie Šurany – Nový Svet a Mumľov. Iné havranie kolónie boli zlikvidované počas lesných ťažieb, napr. hniezdna kolónia Palárikovo, časť Ľudovítov. Nastal tiež jav, keď sa vplyvom tlaku človeka havranie kolónie presunuli z otvorenej voľnej krajiny do intravilánov obcí a miest, napr. do Dvorov nad Žitavou (Lengyel *in verb.*). Strata prirodzených hniezdnych príležitostí sa v rámci manažmentu populácie druhu kompenzuje umelými hniezdnymi podložkami a búdkami. Takého riešenie je účinné z krátkodobého hľadiska, ale nezaručuje dlhodobú udržateľnosť populácie, pretože táto je tak priamo závislá na opakovaných manažmentových intervenciách. Stav hniezdnych biotopov a hniezdne príležitosti ohrozujú aj výruby nelesnej drevinovej vegetácie v poľnohospodárskej krajine, prípadne jej neuspokojivá kvalita z hľadiska ekologických nárokov druhu.

1.3.2 Strata a degradácia potravných biotopov

Strata a degradácia vhodných potravných biotopov je úzko spojená s intenzifikáciou poľnohospodárstva. Znižovanie výmery pasienkov, úhorov a premena trvalých trávnych porastov na ornú pôdu (obr. 6) viedla k homogenizácii stanovišť do veľkých monokultúr. Dokonca aj pasienky, ak ostali zachované, sú intenzívne obhospodarované, a preto v menšej miere vyhovujú ekologickým nárokom druhu. Taktiež často prevláda pestovanie menej vhodných poľnohospodárskych kultúr, ako repky, kukurice a pod. na veľkých plochách. Takéto kultúry sú z trofického hľadiska menej vhodné až úplne nevhodné pre cieľový druh. Nepriaznivé zmeny v štruktúre poľnohospodárskej krajiny vedú k neustálemu znižovaniu potravy ponuky (hraboš poľný, kobyľka zelená a pod.), čo má za následok nepriaznivý stav a vývoj populácie. V rámci CHVÚ Dolné Považie druhu vyhovovali v 90. rokoch 20. storočia z hľadiska lovu potravy napr. lány obilnín a lucernísk, ktorých rozloha sa v súčasnosti už znížila v prospech technicky náročnejších plodín a náročnejších na pesticídy (repka, kukurica, repa a pod.) (Lengyel *in verb.*)

Potenciálnym ohrozením, ktoré môže vyústiť do priamej mortality jedincov je aplikácia nevhodných chemických prípravkov alebo neodborná aplikácia chemických prípravkov na ochranu poľnohospodárskych rastlín zo Zoznamu autorizovaných prípravkov (<http://www.uksup.sk/>).

Obr. 6: Rozorávanie rozsiahlej plochy trvalých trávnych porastov v CHVÚ Sysľovské polia (Foto: Maderič, 2005).

Lokálne k úbytku vhodných potravných biotopov môže prispieť aj záber poľnohospodárskej pôdy pre účely výstavby priemyselných parkov, obytných komplexov, prípadne energetickej infraštruktúry alebo nových športovo-rekreačných areálov a zariadení cestovného ruchu.

1.3.3 Prenasledovanie a vyrušovanie človekom na hniezdiskách

Významný dopad na predmetný druh má aj pytliactvo. Pri vystreľovaní hniezd havranov, strák a vrán často dochádza aj k priamej likvidácii, či zastreľom mláďat na hniezde a dospelých jedincov sokolov červenonohých, ktoré hniezdia v týchto hniezdach. V súčasnosti sa na juhozápadnom Slovensku množia nelegálne zastrely a vykladanie otrávených návnad ohrozujúcich všetky dravce vrátane sokolov červenonohých (Gúgh *et al.* 2015). Hniezdnu úspešnosť negatívne ovplyvňuje aj vyrušovanie na hniezdiskách, či už následkom obhospodarovania poľnohospodárskych kultúr pri výkone práva poľovníctva alebo športovo-rekreačných aktivitách.

1.3.4 Úrazy a úmrtia následkom elektrického prúdu

Potenciálne významným ohrozením pre hniezdnu populáciu sokola červenonohého sú úrazy alebo úmrtia následkom zasiahnutia elektrického prúdu, resp. kolízie s vodičmi vedení, hlavne v prípadoch ak sa elektrické vedenia nachádzajú v blízkosti hniezdných kolónií alebo odpočinkových miest, pretože adultné a juvenilné jedince využívajú stĺpy 12 kV a 110 kV elektrického vedenia ako odpočinkové alebo vyhliadkové miesto pri love, z dôvodu že, elektrické vedenia často pretínajú polia, lúky a pasienky, kde výhľad nekomplikujú okolité stromy.

1.3.5 Kolízie s dopravnými prostriedkami

Sokoly červenonohé, ktoré hniezdia alebo odpočívajú v blízkosti frekventovaných ciest sú ohrozené kolíziami s vozidlami. V minulosti boli takéto prípady zaznamenané napríklad v Maďarsku. Potenciálnym nebezpečenstvom sú kolízie s lietadlami: každoročne počas jarnej migrácie sú sokoly červenonohé v rôznych množstvách pozorované na Medzinárodnom letisku v Aténach alebo na menších letiskách v Maďarsku či na Slovensku (Slobodník & Slobodník 2011).

1.3.6 Iné faktory

Okrem vyššie uvedených faktorov ohrozenia stále absentujú poznatky v oblasti ekológie sokola červenonohého, konkrétne početnosti a trendu globálnej populácie. Nedostatok informácií je predovšetkým spôsobený často nepresnými a rozdielnymi metódami monitoringu vo východnej časti hniezdného areálu, ktoré neumožňujú korektné odhady početnosti populácie a následne ani hodnotenie trendu.

Podobne je veľmi málo informácií o ohrozeniach a ekológii druhu na zimoviskách. Absentujú poznatky o presných migračných trasách. S ohľadom na to, že druh je koloniálny, nielen počas hniezdného obdobia, ale aj počas migrácie a na zimoviskách (napr. Fehérvári *et al.* 2015, Palatitz *et al.* 2015), aj lokálne sa vyskytujúce ohrozenia môžu mať značný dopad na populáciu.

O biologických faktoroch limitujúcich produktivitu hniezdiacich párov, existujú indikácie, že limitujúcim faktorom môžu byť vírusové choroby a zoonózy (Erdélyi *et al.* 2008) alebo predácia. Absentujú analýzy životaschopnosti populácie. Nedostatočné vedomosti sú aj o rozsahu a účinku rezíduí pesticídov na produktivitu populácie a priemernú dĺžku života jedincov. Doposiaľ nie sú hlásené žiadne prípady sokolov červenonohých usmrtených veternými elektrárňami, čo môže byť ale aj dôsledkom obmedzeného monitoringu druhu na migračných trasách.

Medzi ďalšie problémy pri zabezpečení ochrany predmetného druhu identifikujeme aj neusmerný cestovný ruch a urbanizáciu.

1.4 Doterajšie zabezpečenie ochrany

a) zaradenie do skupiny podľa kategórie ohrozenia

Sokol červenonohý (*Falco vespertinus*) je v aktuálnom Červenom zozname vtákov Slovenska zaradený medzi ohrozené druhy v kategórii kriticky ohrozených taxónov (*CR – Critically endangered*) (Demko *et al.* 2013).

b) zhodnotenie doterajšej územnej ochrany

Chránené vtácie územia

Chránené vtácie územia (CHVÚ) sa vyhlasujú za účelom zabezpečenia priaznivého stavu biotopov druhov vtákov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov vtákov a zabezpečenia podmienok ich prežitia a rozmnožovania. V CHVÚ sa zakazuje vykonávať činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na predmet jeho ochrany.

Pre ochranu sokola červenonohého je vyhlásených spolu 5 chránených vtáčích území, v ktorých je od roku 2004 zabezpečená územná ochrana pre 1 – 14 hniezdných párov, čo predstavuje 100 % národnej hniezdnej populácie (Slobodník 2016).

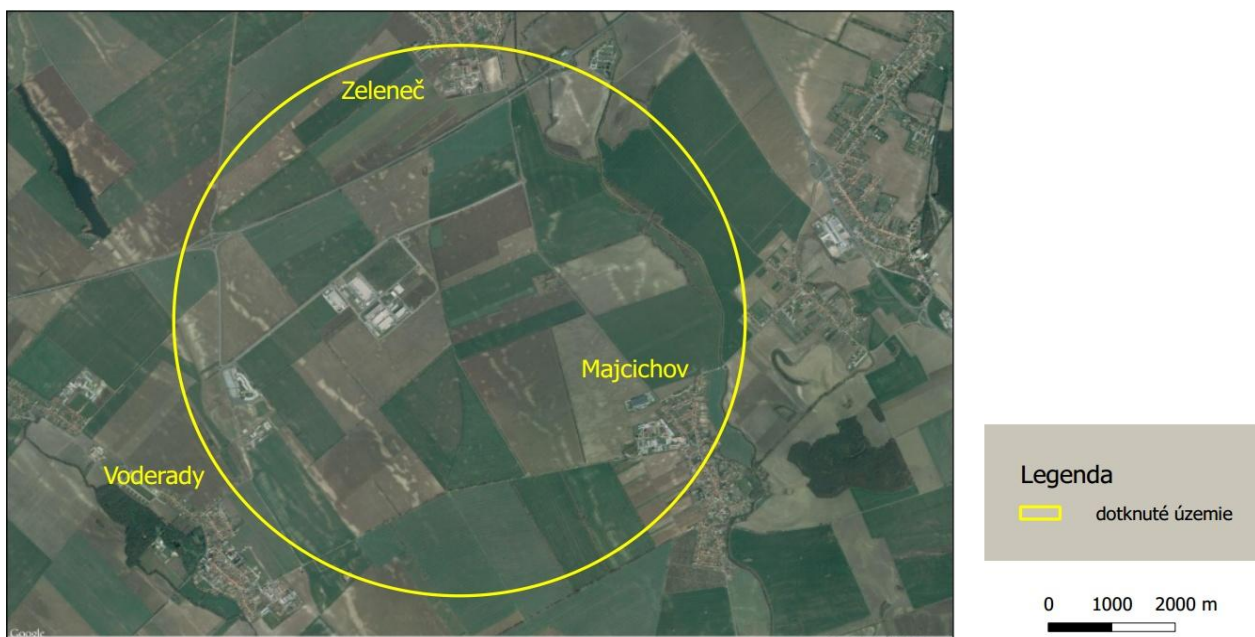
Sokol červenonohý je predmetom ochrany v 5 chránených vtáčích územiach:

- CHVÚ Dolné Považie (vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 593/2006 Z. z., ktorou sa vyhlasuje chránené vtáacie územie Dolné Považie),
- CHVÚ Lehnice (vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 377/2005 Z. z., ktorou sa vyhlasuje chránené vtáacie územie Lehnice),
- CHVÚ Ostrovné lúky (vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 18/2008 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáacie územie Ostrovné lúky),
- CHVÚ Sysľovské polia (vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 234/2006 Z. z., ktorou sa vyhlasuje chránené vtáacie územie Sysľovské polia),
- CHVÚ Úľanská mokraď (vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 437/2008 Z. z., ktorou sa vyhlasuje chránené vtáacie územie Úľanská mokraď).

Mapa CHVÚ je uvedená v kapitole 5.2.

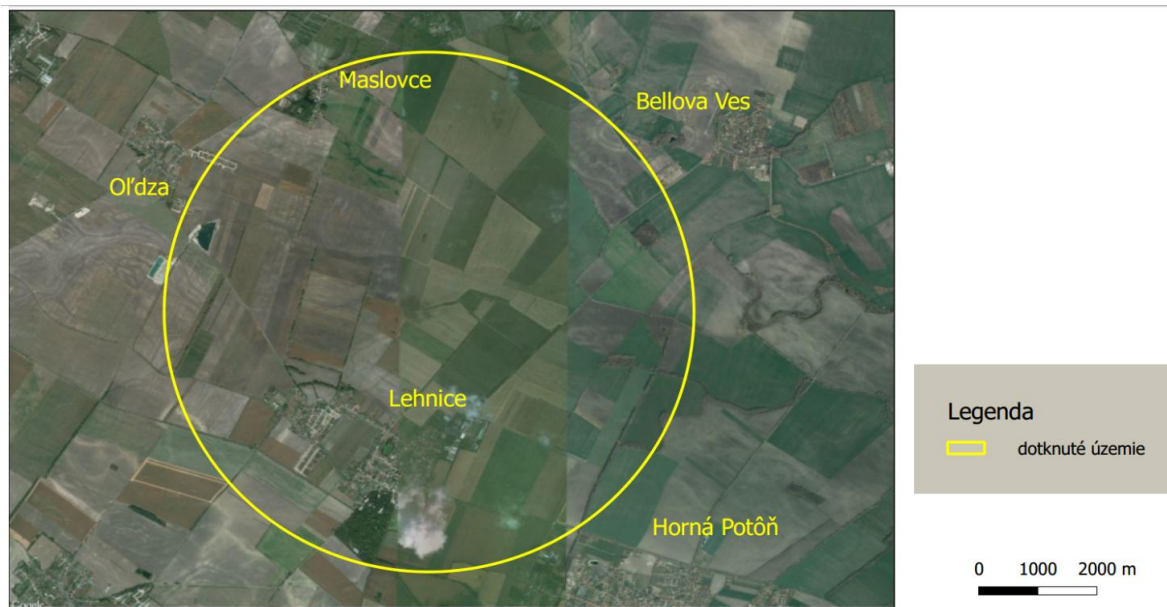
Ako kritériový druh je vedený v CHVÚ Lehnice, Ostrovné lúky, Sysľovské polia a ako 1% druh v CHVÚ Dolné Považie a Úľanská mokraď (Karaska *et al.* 2015). Prehľad stavu lokálnych populácií a početnosť jedincov sokola červenonohého, vrátane zhodnotenia stavu jeho biotopov podľa jednotlivých CHVÚ je uvedený v tab. 2.

Celá hniezdna populácia v rámci CHVÚ je pravidelne monitorovaná. Od roku 2015 sa vo vybraných kľúčových oblastiach, ktoré sú historické a súčasné hniezdiská sokola červenonohého, začalo uplatňovať obmedzenie lovu vybraných druhov krkavcovitých druhov (havran čierny, straka obyčajná, vrana obyčajná). V CHVÚ Úľanská mokraď sa zákaz lovu vybraných krkavcovitých druhov vtákov uplatňuje v oblasti, ktorá sa nachádza východne od obce Voderady, južne od obce Zeleneč a západne od obce Majcichov (obr. 7).

Obr. 7: Zóna so zákazom lovu vybraných krkavcovitých druhov vtákov v CHVÚ Úľanská mokrad'.

V CHVÚ Lehnice sa zákaz uplatňuje v oblasti, ktorá sa nachádza východne od obce Oľdza, južne od obce Maslovce a západne od obce Bellova Ves. V južnej časti samotnej oblasti sa nachádza obec Lehnice (obr. 8).

Obr. 8: Zóna so zákazom lovu vybraných krkavcovitých druhov vtákov v CHVÚ Lehnice.

Ďalšia oblasť so zákazom lovu vybraných krkavcovitých druhov vtákov sa nachádza východne od obcí Sokolce a Bodza, severne a severozápadne od obce Lipové (na obr. bez

popisku) a severne od osady Rakytie (na obr. bez popisku), zasahuje do CHVÚ Ostrovné lúky a príľahlej oblasti (obr. 9).

Obr. 9: Zóna so zákazom lovu vybraných krkavcovitých druhov vtákov v CHVÚ Ostrovné lúky.

V CHVÚ Dolné Považie sa zákaz uplatňuje v oblasti, ktorá sa nachádza medzi obcami Jasov a Tvrdošovce (obr. 10).

Obr. 10: Zóna so zákazom lovu vybraných krkavcovitých druhov vtákov v Dolné Považie.

V CHVÚ Sysľovské polia sa oblasť so zakázaným lovom vybraných druhov krkavcovitých vtákov nachádza južne a juhozápadne od mestskej časti Rusovce (Bratislava V). Do oblasti so zakázaným lovom spadá iba slovenská časť dotknutého územia (obr. 11).

Obr. 11: Zóna so zákazom lovu vybraných krkavcovitých druhov vtákov v CHVÚ Syslovské polia.

c) formulovanie príčin, pre ktoré chránený druh dospel do štádia ohrozenia

Druh sa stal kriticky ohrozeným v súvislosti so zmenami využívania poľnohospodárskej krajiny, vrátane zástavbou priemyselnými parkami, dôsledkom ktorých prišlo k degradácii alebo zániku vhodných hniezdných a potravných biotopov sokola červenonohého.

Úbytok jeho počtu súvisí s úbytkom poľných hniezdných kolónií havranov a celkovým znížením početnosti krkavcovitých druhov v poľnohospodársky využívanej krajine, ktorých hniezda obsadzuje. Krkavcovité druhy sú dôležitými staviteľmi hniezd, ktoré potom využívajú sokoly. Z dôvodu poklesu ich početnosti v dôsledku zvýšeného odlovu a nezákonného odstrelu a trávenia prakticky zanikla ponuka vhodných prirodzených hniezd pre sokolov červenonohých. Veľmi negatívne pôsobí veľkoplošná aplikácia pesticídov na lokalitách hniezdných kolónií a na loviskách. K výraznému zníženiu početnosti populácie sokola červenonohého prišlo aj v dôsledku intenzívnej aplikácie širokého spektra pesticídov: primárne otravy sokolov červenonohých vznikajú pri aplikácii pesticídov zo vzduchu v blízkosti kolónií a odpočinkových miest. Sekundárne otravy vznikajú následkom akumulovania chemikálií v potravinovom reťazci. Intenzívna aplikácia pesticídov má tiež za následok nedostatok prirodzenej potravy pre tento druh.

Aj vplyv pytlactva má významný dopad na predmetný druh. Pri vystreľovaní hniezd strák a vrán často dochádza aj k likvidácii sokolov červenonohých, ktoré hniezdia v stračích, havraních a vraních hniezdach.

2. Strategické ciele starostlivosti na dosiahnutie priaznivého stavu

Strategické ciele starostlivosti na dosiahnutie priaznivého stavu sokola červenonohého na celoslovenskej úrovni sú:

- (i) Zabezpečenie životaschopnej a udržateľnej populácie sokola červenonohého
- (ii) Zlepšenie stavu hniezdných a potravných biotopov sokola červenonohého
- (iii) Zväčšenie areálu hniezdného rozšírenia sokola červenonohého

3. Opatrenia na dosiahnutie priaznivého stavu alebo odstránenie príčin ohrozenia

3.1 V oblasti legislatívy

- Prehodnotiť, či všeobecne záväzné právne predpisy, ktorými boli vyhlásené chránené vtáčie územia, kde sa vyskytuje a je predmetom ochrany sokol červenonohý sú dostatočné pre dosiahnutie strategických cieľov a ak nie, vypracovať návrh nariadení vlády Slovenskej republiky, ktorými sa vyhlasujú CHVÚ.
- V novom programovom období (Program rozvoja vidieka Slovenskej republiky 2021 – 2027) navrhnuť do platieb Natura 2000 vytváranie trvalých trávnych porastov (TTP) v CHVÚ.
- Identifikovať a požiadať o prevod vybraných pozemkov vo vlastníctve štátu v súčasných a historických hniezdnych lokalitách sokola červenonohého, prioritne v CHVÚ, do správy Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky (ŠOP SR) po dohode dotknutých subjektov v danom území.
- Navrhnuť po dohode dotknutých subjektov v danom území zámeny pozemkov tak, aby sa pozemky vo vlastníctve Slovenskej republiky (v správe Slovenského pozemkového fondu - SPF) v okolí existujúcich CHVÚ vyhlásených pre ochranu sokola červenonohého vyčlenili do CHVÚ a pozemky ostatných vlastníkov mimo CHVÚ.
- Zabezpečiť ochranu existujúcich hniezdisk, odpočinkových stanovišť a nocovísk najmä prostredníctvom vyhlásenia ochranných zón.
- Prehodnotiť časovo obmedzenú ochranu krkavcovitých druhov vtákov a navrhnuť ich celoročnú ochranu zmenou legislatívy, prioritne v CHVÚ vyhlásených na ochranu sokola červenonohého a dočasne zabezpečiť ochranu obmedzením lovu vybraných krkavcovitých druhov rozhodnutím kompetentného orgánu ochrany prírody.
- Dopracovať a predložiť na schválenie návrhy programov starostlivosti o CHVÚ vyhlásených pre ochranu sokola červenonohého.

3.2 V oblasti praktickej starostlivosti

- Označiť hranice CHVÚ vyhlásených na ochranu sokola červenonohého na kľúčových prístupových komunikáciách a inštalovať piktogramy znázorňujúce zakázané činnosti.
- Regulovať vstupy verejnosti do CHVÚ Sysľovské polia prostredníctvom inštalovania uzamykateľných rámp na prístupových komunikáciách a/alebo dopravných značiek.
- Podporovať obnovu havraních kolónií zabezpečením ponuky hniezdného materiálu (odrezky konárov) v blízkosti vybraných aktívnych hniezdnych kolónií v extravilánoch.
- Zabezpečovať vytváranie náhradných hniezdnych príležitostí na súčasných a historických lokalitách pre sokola červenonohého.
- Zabezpečiť usmernené kosenie existujúcich trávnych porastov alebo pastvu na nich v CHVÚ vyhlásených pre ochranu sokola červenonohého a usmernené kosenie okrajov poľných ciest.
- Zabezpečiť ochranu nelesnej drevinovej vegetácie a trávnych plôch rozhodnutím kompetentného orgánu ochrany prírody v CHVÚ.
- Zabezpečiť dosadbu nelesnej drevinovej vegetácie za účelom zlepšenia hniezdnych biotopov.
- V súčasných a historických lokalitách výskytu sokola červenonohého uplatňovať v maximálnom možnom rozsahu agroenvironmentálne schémy s pozitívnym vplyvom na stav potravných biotopov.
- Eliminovať riziko zranení na konštrukciách elektrických vedení inštalovaním vhodných bezpečnostných prvkov zabráňujúcich zraneniam elektrickým prúdom a výstražných prvkov na trasách znižujúcim riziká nárazov do elektrických vedení.

- Navrhovať a podporovať vytváranie TTP alebo pestovať viacročné krmoviny a trávny na ornej pôde po dohode s užívateľmi.
- V CHVÚ vyhlásených pre ochranu sokola červenonohého pri aplikácii pesticídov na ornej pôde zabezpečiť odborný kvalifikovaný dozor (odborník z príslušnej oblasti) a použiť len chemické prípravky, ktorých riziko vyplývajúce z ich použitia pri dodržaní predpísanej dávky alebo koncentrácie je pre vtáky prijateľné pri nepresiahnutí predpísanej dávky alebo koncentrácie (označenie Vt5 zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín: <http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/>).
- Podporovať, aby sa časť strniskových plôch (min. 30 %) po obilninách nerozorávala a zároveň, aby boli po zbere slamy ponechané do 30. októbra príslušného kalendárneho roka.
- Podporovať vytvorenie vhodnej mozaikovitej štruktúry plodín na ornej pôde stanovením štandardov v rámci krížového plnenia (max. veľkosť monokultúrnych plôch, povinná tvorba zatravnovaných pásov).
- Podporovať zníženie podielu výsadby nevhodných poľnohospodárskych kultúr pestovaných na energetické účely (kukurica, slnečnica, repka) v prospech takých poľnohospodárskych kultúr, ktoré sú v súlade s ekologickými nárokmi sokola červenonohého (napr. viacročné krmoviny: ďatelina, lucerna, ďatelinotrávne miešanky).

3.3 V oblasti monitoringu

- Zabezpečiť stály monitoring všetkých hniezdnych párov sokola červenonohého, každoročne vyhodnocovať odhady početnosti a trendu populácie v celom hniezdnom areáli a zabezpečiť monitoring vplyvov negatívne ovplyvňujúcich stav populácie a biotopov druhu.
- Zabezpečiť stály monitoring súčasných a historických hniezdnych lokalít sokola červenonohého.
- Vyhládať, zdokumentovať a monitorovať migračné a odpočinkové stanovištia a nocoviská sokola červenonohého.
- Zapojiť sa do implementácie medzinárodných schém pre monitoring hniezdnej populácie sokola červenonohého.
- Realizovať monitoring ponuky hniezd havrana čierneho (*Corvus frugilegus*), vrany túlavej (*Corone cornix*, *Corone corone*) a straky obyčajnej (*Pica pica*) na súčasných a historických lokalitách výskytu sokola červenonohého a medziročne vyhodnocovať ich trend.
- Rozšíriť poznatky ohľadom distribúcie, početnosti a trendu populácie a ekológie druhu v celom areáli na Slovensku, vrátane zhodnotenia vzťahu hniezdnych parametrov a klimatickej zmeny s osobitným zameraním na vplyv extrémneho počasia.
- Identifikovať a mapovať vhodné biotopy v CHVÚ vyhlásených pre ochranu sokola červenonohého.

3.4 V oblasti výchovy a spolupráce s verejnosťou

- Vytvoriť a realizovať programy a infraštruktúru pre zvýšenie povedomia verejnosti vrátane vlastníkov, správcov a užívateľov dotknutých pozemkov, detí a mládeže o stave, zákonnej ochrane a opatreniach pre ochranu sokola červenonohého ako aj o význame vybraných druhoch krkavcovitých - havrana čierneho, vrany túlavej a straky obyčajnej – pre ochranu sokola červenonohého.

3.5 V oblasti záchrany ohrozeného chráneného druhu v podmienkach mimo jeho prirodzeného stanovišťa (ex situ)

Druh nie je adekvátny z pohľadu realizácie plánov na obnovu populáciu ochranou ex situ. V dostupnej literatúre nie sú uvedené informácie o úspešnom chove tohto druhu v zajatí.

3.6 Harmonogram opatrení s určeným termínom, nákladmi a zodpovednosťou za realizáciu

	Termín	Zdroj financovania	SPOLU za platnosť PZ	2018	2019	2020	2021	2022	Zodpovednosť	Spolupráca
3.1. V oblasti legislatívy										
Prehodnotiť, či všeobecne záväzné právne predpisy, ktorými boli vyhlásené chránené vtáčie územia, kde sa vyskytuje a je predmetom ochrany sokol červenonohý, sú dostatočné pre dosiahnutie strategických cieľov a ak nie, vypracovať návrh nariadení vlády Slovenskej republiky, ktorými sa vyhlasujú CHVÚ	2021 – 2022	Rozpočet ŠOP SR a MŽP SR (bežné prevádzkové náklady)	10 000				5 000	5 000	MŽP SR ŠOP SR	MVO
V novom programovom období (Program rozvoja vidieka Slovenskej republiky 2021 – 2027) navrhnuť do platieb Natura 2000 vytváranie TTP v CHVÚ vyhlásených pre ochranu sokola červenonohého.	2019 – 2020	Rozpočet ŠOP SR a MŽP SR (bežné prevádzkové náklady)	4 000		2 000	2 000			MŽP SR ŠOP SR	MVO, MPaRVSR
Identifikovať a požiadať o prevod vybraných pozemkov vo vlastníctve štátu v súčasných a historických hniezdnych lokalitách sokola červenonohého, prioritne v CHVÚ, do správy Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky (ŠOP SR) po dohode dotknutých subjektov v danom území.	2019 – 2022	Rozpočet ŠOP SR a MŽP SR (bežné prevádzkové náklady)	8 000		2 000	2 000	2 000	2 000	MŽP SR ŠOP SR	SPF, užívatelia pozemkov

Navrhnuť po dohode dotknutých subjektov v danom území zámeny pozemkov tak, aby sa pozemky vo vlastníctve Slovenskej republiky (v správe Slovenského pozemkového fondu - SPF) v okolí existujúcich CHVÚ vyhlásených pre ochranu sokola červenonohého vyčlenili do CHVÚ a pozemky ostatných vlastníkov mimo CHVÚ.	2019 – 20	Rozpočet ŠOP SR (bežné prevádzkové náklady)	8 000		3 000	3 000			ŠOP SR	SPF, užívatelia pozemkov
Zabezpečiť ochranu existujúcich hniezdisk, odpočinkových stanovišť a nocovísk najmä prostredníctvom vyhlásenia ochranných zón.	2018 – 2022	Rozpočet ŠOP SR a MŽP SR (bežné prevádzkové náklady)	46 500	9 300	9 300	9 300	9 300	9 300	MŽP SR ŠOP SR	Okresné úrady MVO
Prehodnotiť časovo obmedzenú ochranu krkavcovitých druhov vtákov a navrhnuť ich celoročnú ochranu zmenou legislatívy, prioritne v CHVÚ vyhlásených na ochranu sokola červenonohého a dočasne zabezpečiť ochranu obmedzením lovu vybraných krkavcovitých druhov rozhodnutím kompetentného orgánu ochrany prírody.	2019	Rozpočet ŠOP SR a MŽP SR (bežné prevádzkové náklady)	11 500		11 500				MŽP SR ŠOP SR	MP a RVSR ŠOP SR Okresné úrady MVO
Dopracovať a predložiť na schválenie návrhy programov starostlivosti o CHVÚ vyhlásených pre ochranu sokola červenonohého.	2020	Rozpočet ŠOP SR a MŽP SR (bežné prevádzkové náklady)	20 000			20 000			MŽP SR ŠOP SR	Okresné úrady MVO
SPOLU ZA OPATRENIE V EUR			106 000	9 300	27 800	36 300	16 300	16 300		
3.2.V oblasti praktickej starostlivosti										

Označiť hranice CHVÚ vyhlásených na ochranu sokola červenonohého na kľúčových prístupových komunikáciách a inštalovať piktogramy znázorňujúce zakázané činnosti.	2018 – 2019	Rozpočet ŠOP SR (bežné prevádzkové náklady)	7 500	3 500	4 000				ŠOPSR	MVO
Regulovať vstupy verejnosti do CHVÚ Sysľovské polia prostredníctvom inštalovania uzamykateľných rámp na prístupových komunikáciách a/alebo dopravných značiek.	2019 – 2022	Rozpočet ŠOP SR (bežné prevádzkové náklady)	3 000	3 000					ŠOPSR	
		OP OKŽP	22 000		22 000					
Podporovať obnovu havraních kolónií zabezpečením ponuky hniezdneho materiálu (odrezky konárov) v blízkosti vybraných aktívnych hniezdných kolónií v extravilánoch.	2018 – 2022	Rozpočet ŠOP SR (bežné prevádzkové náklady)	1 800	600	300	300	300	300	ŠOPSR	MVO
		OP OKŽP	7 700		2 000	1 900	1 900	1 900		
Zabezpečovať vytváranie náhradných hniezdných príležitostí na súčasných a historických lokalitách pre sokola červenonohého.	2018 – 2022	Rozpočet ŠOP SR (bežné prevádzkové náklady)	4 000		1 000	1 000	1 000	1 000	ŠOPSR	MVO
		LIFE	16 000		4 000	4 000	4 000	4 000		
		OP KŽP	34 000		13 000	11 000	10 000			
Zabezpečiť usmernené kosenie existujúcich trávnych porastov alebo pastvu na nich v CHVÚ vyhlásených pre ochranu sokola červenonohého a usmernené kosenie okrajov poľných ciest.	2018 – 2022	Rozpočet ŠOP SR (bežné prevádzkové náklady)	5 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	ŠOPSR	Majitelia a /alebo užívatelia pozemkov
		OP KŽP	15 000		4 000	4 000	4 000	3 000		

Zabezpečiť ochranu nelesnej drevinovej vegetácie a trávnych plôch rozhodnutím kompetentného orgánu ochrany prírody v CHVÚ.	2018 – 2022	Rozpočet ŠOP SR (bežné prevádzkové náklady)	11 500	2 300	2 300	2 300	2 300	2 300	ŠOPSR	Okresné úrady MVO
Zabezpečiť dosadbu nelesnej drevinovej vegetácie za účelom zlepšenia hniezdnych biotopov.	2018 – 2022	Rozpočet ŠOP SR (bežné prevádzkové náklady)	6 000		1 500	1 500	1 500	1 500	ŠOPSR	MVO
		LIFE	10 000		5 000	5 000				
		OP KŽP	484 000		120 000	124 000	120 000	120 000		
V súčasných a historických lokalitách výskytu sokola červenonohého uplatňovať v maximálnom možnom rozsahu agroenvironmentálne schémy s pozitívnym vplyvom na stav potravných biotopov.	2018 – 2022	Rozpočet ŠOP SR (bežné prevádzkové náklady)	17 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	ŠOPSR	Majitelia a /alebo užívateľa pozemkov
Eliminovať riziko zranení na konštrukciách elektrických vedení inštalovaním vhodných bezpečnostných prvkov zabráňujúcich zraneniam elektrickým prúdom a výstražných prvkov na trasách znižujúcim riziká nárazov do elektrických vedení.	2018 – 2022	Rozpočet ŠOP SR (bežné prevádzkové náklady)	2 000		500	500	500	500	ŠOPSR	ZSE MVO
		LIFE	15 500		4 000	4 000	4 000	3 500		
		Rozpočet ZSD	80 000		20 000	20 000	20 000	20 000		
Navrhovať a podporovať vytváranie TTP alebo pestovať viacročné krmoviny a tráv na ornej pôde po dohode s užívateľmi.	2018 – 2022	Rozpočet ŠOP SR (bežné prevádzkové náklady)	32 500	6 500	6 500	6 500	6 500	6 500	ŠOPSR	Majitelia a /alebo užívateľa pozemkov

V CHVÚ vyhlásených pre ochranu sokola červenonohého pri aplikácii pesticídov na ornej pôde zabezpečiť odborný kvalifikovaný dozor a použiť len vhodné chemické prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (Vt5).	2018 – 2022	Rozpočet ŠOP SR (bežné prevádzkové náklady)	12 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	ŠOPSR	Majitelia a /alebo užívatelia pozemkov
Podporovať aby sa časť strniskových plôch (min. 30 %) po obilninách nerozorávala a zároveň aby boli po zbere slamy ponechané do 30. októbra príslušného kalendárneho roka.	2018 – 2022	Rozpočet ŠOP SR (bežné prevádzkové náklady)	12 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	ŠOPSR	Majitelia a /alebo užívatelia pozemkov
Podporovať vytvorenie vhodnej mozaikovitej štruktúry plodín na ornej pôde stanovením štandardov v rámci krížového plnenia (max. veľkosť monokultúrnych plôch, povinná tvorba zatrávených pásov).	2018 – 2022	Rozpočet ŠOP SR (bežné prevádzkové náklady)	17 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	ŠOPSR	Majitelia a /alebo užívatelia pozemkov
Podporovať zníženie podielu výsadby nevhodných poľnohospodárskych kultúr pestovaných na energetické účely (kukurica, slnečnica, repka) v prospech takých poľnohospodárskych kultúr, ktoré sú v súlade s ekologickými nárokmi sokola červenonohého (napr. viacročné krmoviny: d'atelina, lucerna, d'atelinotrávne miešanky).	2018 – 2022	Rozpočet ŠOP SR (bežné prevádzkové náklady)	12 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	ŠOPSR	Majitelia a /alebo užívatelia pozemkov
SPOLU ZA OPATRENIE V EUR			830 000	31 400	225 600	201 500	191 500	180 000		
3.3.V oblasti monitoringu										

Zabezpečiť stály monitoring všetkých hniezdných párov sokola červenonohého a každoročne vyhodnocovať odhady početnosti a trendu populácie v celom hniezdnom areáli, a zabezpečiť monitoring vplyvov negatívne ovplyvňujúcich stav populácie a biotopov druhu.	2018 – 2022	Rozpočet ŠOP SR (bežné prevádzkové náklady)	11 800	3 800	2 000	2 000	2 000	2 000	ŠOPSR	MVO
		LIFE	7 200		1 800	1 800	1 800	1 800		
Zabezpečiť stály monitoring súčasných a historických hniezdných lokalít sokola červenonohého.	2018 – 2022	Rozpočet ŠOP SR (bežné prevádzkové náklady)	7 500	3 100	1 100	1 100	1 100	1 100	ŠOPSR	MVO
		LIFE	8 000		2 000	2 000	2 000	2 000		
Vyhľadať, zdokumentovať a monitorovať migračné a odpočinkové stanovišťa a nocoviská sokola červenonohého.	2018 – 2022	Rozpočet ŠOP SR (bežné prevádzkové náklady)	5 900	1 900	1 000	1 000	1 000	1 000	ŠOPSR	MVO
		LIFE	3 600		900	900	900	900		
Zapojiť sa do implementácie medzinárodných schém pre monitoring hniezdnej populácie sokola červenonohého.	2018 – 2022	Rozpočet ŠOP SR (bežné prevádzkové náklady)	5 900	1 900	1 000	1 000	1 000	1 000	ŠOPSR	MVO
		LIFE	3 600		900	900	900	900		
Realizovať monitoring ponuky hniezd havrana čierneho (<i>Corvus frugilegus</i>), vrany túlavej (<i>Corone cornix</i> , <i>Corone corone</i>) a straky obyčajnej (<i>Pica pica</i>) na súčasných a historických lokalitách výskytu sokola červenonohého	2018 – 2022	Rozpočet ŠOP SR (bežné prevádzkové náklady)	6 500	2 900	900	900	900	900	ŠOPSR	MVO
		LIFE	8 000		2 000	2 000	2 000	2 000		

a medziročne vyhodnocovať ich trend.										
Doplniť medzery v poznaní distribúcie, početnosti a trende populácie a ekológie druhu v celom areáli na Slovensku, vrátane zhodnotenia vzťahu hniezdných parametrov a klimatickej zmeny s osobitným zameraním na vplyv extrémneho počasia.	2018 – 2022	Rozpočet ŠOP SR (bežné prevádzkové náklady)	8 000	4 000	1 000	1 000	1 000	1 000	ŠOPSR	MVO
		LIFE	12 000		3 000	3 000	3 000	3 000		
Identifikovať a mapovať vhodné biotopy v CHVÚ vyhlásených pre ochranu sokola červenonohého.	2018 – 2022	Rozpočet ŠOP SR (bežné prevádzkové náklady)	5 500	1 500	1 000	1 000	1 000	1 000	ŠOPSR	MVO
		LIFE	2 000		500	500	500	500		
SPOLU ZA OPATRENIE V EUR			95 500	19 100	19 100	19 100	19 100	19 100		
3.4. výchova a spolupráca s verejnosťou										
Vytvoriť a realizovať programy a infraštruktúru pre zvýšenie povedomia verejnosti vrátane vlastníkov, správcov a užívateľov dotknutých pozemkov, detí a mládeže o stave, zákonnej ochrane a opatreniach pre ochranu sokola červenonohého ako aj o význame vybraných druhoch krkavcovitých - havrana čierneho, vrany túlavej a straky obyčajnej – pre ochranu sokola červenonohého.	2018 – 2022	Rozpočet ŠOP SR (bežné prevádzkové náklady)	10 400	6 400	1 000	1 000	1 000	1 000	ŠOPSR	SAŽP MVO
		LIFE	1 600		400	400	400	400		
		OP KŽP	20 000		5 000	5 000	5 000	5 000		
SPOLU ZA OPATRENIE V EUR			32 000	6 400	6 400	6 400	6 400	6 400		
3.5 V oblasti záchrany ohrozeného chráneného druhu v podmienkach mimo jeho prirodzeného stanovišta (ex situ) – nerelevantné										
Neaplikuje sa										
Opatrenia SPOLU										

VÝDAVKY CELKOVO NA REALIZÁCIU PZ v EUR	1 063 500	66 200	278 900	263 300	233 300	221 800		
Z TOHO ROZPOČET ŠOP SR a MŽP SR	313 300	66 200	68 400	72 900	52 900	52 900		
Z TOHO OPKŽP	582 700	0	166 000	145 900	140 900	129 900		
Z TOHO LIFE	87 500	0	24 500	24 500	19 500	19 000		
Z TOHO ZSD	80 000	0	20 000	20 000	20 000	20 000		

Použité skratky:

LIFE – Finančný nástroj EU pre životné prostredie

OP KŽP – Operačný program Kvalita životného prostredia

MVO – Mimovládne organizácie s pôsobnosťou v oblasti ochrany a výskumu vtáctva

SPF – Slovenský pozemkový fond

PRV SR – Program rozvoja vidieka Slovenskej republiky

MP a RV SR – Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky

SAŽP – Slovenská agentúra životného prostredia

ZSD - Západoslovenská distribučná, a.s.

4. Závěrečné údaje

4.1 Použité podklady a zdroje informací

- BirdLife International, 2004: Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. Cambridge. UK: BirdLife International. (BirdLifeConservation series No. 12).
- BirdLife International, 2013. *Falco vespertinus*. The IUCN Red List of Threatened Species 2013: e.T22696432A40744612. <http://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.20132.RLTS.T22696432A40744612.en>. Downloaded on 10 March 2016.
- BirdLife International, 2015. European Red List of Birds. Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.v.
- BirdLife International, 2016. *Falco vespertinus*. The IUCN Red List of Threatened Species 2016: e.T22696432A84476145. <http://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2016-3.RLTS.T22696432A84476145.en>. Downloaded on 13 April 2017.
- Cramp, S. & Simmons, K.E.L. (1977) 1994: Handbook of the birds of Europe, the Middle East, and North Africa: the birds of the western Palearctic. Oxford University Press, Oxford, UK.
- Danko, Š., 1990: Správa o činnosti skupiny pre výskum a ochranu dravcov a sov v ČSFR za rok 1990. Buteo, 5, str. 1 – 30.
- Danko, Š., 1994: Správa o činnosti skupiny pre výskum a ochranu dravcov a sov v ČSFR za rok 1991. Buteo, 6, str. 90 – 120.
- Danko, Š. & Chavko, J., 2002: Sokol červenonohý (*Falco vespertinus*). In: Danko, Š., Darolová, A., & Krištín, A., 2002: Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava, str. 209 – 211.
- Danko, Š., Chavko, J. & Karaska, D., 1995a: Správa o činnosti Skupiny pre ochranu dravcov a sov SOS za rok 1993. Buteo, 7, str. 109 – 121.
- Danko, Š., Chavko, J. & Karaska, D., 1995b: Správa o činnosti Skupiny pre ochranu dravcov a sov SOS za rok 1994. Buteo, 7, str. 132 – 148.
- Danko, Š. & Mihók, J., 2007: Kleptoparasitism by raptors, focusing on the Imperial Eagle (*Aquila heliaca*). Slovak Raptor Journal, 1, str. 29 – 33.
- Del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J. & International, B. (1992): Handbook of the Birds of the World. Lynx Edicions Barcelona.
- Del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J. & International, B. (1994): Handbook of the Birds of the World. Lynx Edicions Barcelona.
- Demko, M., Krištín, A. & Puchala, P. 2013: Červený zoznam vtákov Slovenska. Tichodroma 25: 69–78 (2013) ISSN 1337-026X
- Dombrovski, V.C. & Ivanovski, V.V., 2005: New data on numbers and distribution of birds of prey breeding in Belarus. Acta Zoologica Lituanica, 15: 218.
- Erdélyi, K., Bakonyi, T., Dán, Á., Fehérvári, P., Gyuranecz, M., Juhász, T., Kotymán, L., Palatitz, P. & Solt, S., 2008: Disease and mortality in red footed falcon (*Falco vespertinus*) nestlings - challenges facing a long distance migrant species at it's breeding habitat.
- Fehérvári, P., Harnos, A., Neidert, D., Solt, S. & Palatitz., 2009: Modeling habitat selection of the Red-footed Falcon (*Falco vespertinus*): A possible explanation of recent changes in breeding range within Hungary. Applied Ecology and Environment, 7: 59 – 69.

- Fehérvári, P., Piros, S. I., Kotymán, L., Solt, Sz., Palatitz, P., Horváth, É. & Palatitz, P., 2015. Species specific effect of nest-boxes cleaning on settlement selection decisions in an artificial colony system. *Ornis Hungarica* 23(1): 66 – 76. DOI: 101515/orhu-2015-0006
- Ferguson-Lees, J. & Christie, D.A., 2001: *Raptors of the World*. Houghton Mifflin Company.
- Feriancová-Masárová Z., Ferianc O., 1977: Vtáčie spoločenstvá troch kaňonov južnej časti Krupinskej planiny – Bird Communities in the three Canyons of the southern Part of the Krupina plateau. *Biologické práce*, 23 (2): 109 – 145, Bratislava.
- Genoud D., 2002: Nidification du Faucon kobez, *Falco vespertinus*, dans l'Ain en 2001. *Ornithos* 9: 170 – 171
- Gúgh, J., Trnak, A., Karaska, D., Ridzoň, J., 2015. Zásady ochrany významných druhov vtákov a ich biotopov. Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica, 332 str.
- Haraszthy, L., Rékási, J. & Bagyura, J., 1994: Food of the Red-footed Falcon (*Falco vespertinus*) in the Breeding period. *Aquila*, 101, 93 – 110.
- Horváth, L., 1964: A kék vércse (*Falco vespertinus* L.) é s a kis őrgébics (*Lanius minor* Gm.) élettörténetének összehasonlító vizsgálata II. A fiókák kikelésétől az őszivonulásig. *Vertebrata Hungarica*, VI.
- Horváth, E., Solt, Sz., Kotymán, L., Palatitz, P., Sándor Piross, I. & Fehérvári, P., 2015: Provisioning nest material for Rooks; a potential tool for conservation management. *Ornis Hungarica*, 23 (1), str. 22 – 31.
- Hudec, K. & Šťastný, K., 2005: Ptáci II. Academia . 1208 s.
- Chavko, J., 2011: Sokol červenonohý (*Falco vespertinus*), Správy pracovných skupín za rok 2010. Dravce a sovy, 1/2011, str. 11.
- Chavko, J., 2012: Sokol červenonohý (*Falco vespertinus*), Správy pracovných skupín za rok 2011. Dravce a sovy, 1/2012, str. 10.
- Chavko, J., 2013: Sokol červenonohý (*Falco vespertinus*), Správy pracovných skupín za rok 2012. Dravce a sovy, 1/2013, str. 10.
- Chavko, J., 2014: Sokol červenonohý (*Falco vespertinus*), Správy pracovných skupín za rok 2013. Dravce a sovy, 1/2014, str. 11.
- Chavko, J., 2015: Sokol červenonohý (*Falco vespertinus*), Správy pracovných skupín za rok 2014. Dravce a sovy, 1/2015, str. 14.
- Karaska, D., Trnka, A., Krištín, A., Ridzoň, J., 2015: Chránené vtáčie územia Slovenska. Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica, 380 s.
- Katona, C., 2006: Nesting od Red-footed Falcon (*Falco vespertinus*) near Rimavská Sobota. *Aquila*, 113, str. 166.
- Keve, A. & Szijj, J. 1957: Distribution, biologie et alimentation du Facon kobez *Falco vespertinus* L. en Hongrie. *Alauda*, 25, 1 – 23.
- Klvaňa, P. & Cepák, J. 2013: Zpráva Kroužkovací stanice Národního muzea za rok 2012. *Kroužkovatel*, 16, 24 s.
- Kovalik, P. et al. 2010: Slovenské mená vtákov sveta. SOS/BirdLife Slovensko, Bratislava, 396 s.
- Krištín, A., Kocian Ľ. & Rác, P., 2001: Červený (ekozozologický) zoznam vtákov (Aves) Slovenska. Červený zoznam rastlín a živočíchov Slovenska. — Ochrana prírody Supplement 20: 150 – 153.

- Legendre, F., 2006: Statut du Faucon kobez, *Falco vespertinus*, en France : nidification et migration. Ornithos 12: 183 – 192
- Leshem, Y. & Yom-Tov, Y., 1996: The magnitude and timing of migration by soaring raptors, pelicans and storks over Israel. Ibis, 138, 188 – 203.
- Maderič, B., 2005: Sokol červenonohý (*Falco vespertinus*), Správy skupín. Dravce a sovy, 1/2005, str. 9.
- Maderič, B., 2006: Sokol červenonohý (*Falco vespertinus*), Správy skupín. Dravce a sovy, 1/2006, str. 9.
- Maderič, B., 2007: Sokol červenonohý (*Falco vespertinus*), Správy skupín. Dravce a sovy, 1/2007, str. 11.
- Maderič, B., 2008: Sokol červenonohý (*Falco vespertinus*), Správy skupín. Dravce a sovy, 1/2008, str. 10.
- Maderič, B., 2009: Sokol červenonohý (*Falco vespertinus*), Správy skupín. Dravce a sovy, 1/2009, str. 12.
- Maderič, B., 2010: Sokol červenonohý (*Falco vespertinus*), Správy pracovných skupín. Dravce a sovy, 1/2010, str. 10.
- Matoušek, B., 1990a: Slovenské menoslovie vtákov (Aves) fauny ČSFR. Kultúra slova 24 (5): str. 149 – 170.
- Matoušek, B., 1990b: Slovenské menoslovie vtákov (Aves) fauny ČSFR. Kultúra slova 24 (10): str. 342 – 363.
- Orta, J. & Kirwan, G. M. 2014: Red-footed Falcon (*Falco vespertinus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). Handbook of the Birds of the World Alive. Lynx Edicions, Barcelona.
- Palatitz, P., Solt, Sz., Fehérvári, P., Neidert, D. & Bánfi, P., 2008: Kékvércse-védelmi Munkacsoport 2006. évi beszámolója, MME Ragadozómadár-védelmi Szakosztály Évkönyve 2006. Heliaca, 4, str. 16 – 24.
- Palatitz, P., Fehérvári, P., Solt, Sz. & Barov, B., 2009: European Species Action Plan for the Red-footed Falcon *Falco vespertinus* Linnaeus, 1766. 49 s.
- Palatitz, P., Fehérvári, P., Solt, Sz. & Horváth, É., 2015: Breeding population trends and pre-migration roost site survey of the Red-footed Falcon in Hungary. – Ornis Hungarica 23(1): 77 – 93. DOI: 10.1515/orhu-2015-0007.
- Purger, J. J., 1998: Diet of Red-footed Falcon *Falco vespertinus* nestlings from hatching to fledging. Ornis Fennica, 75, 185 – 192.
- Purger, J.J., 2008: Numbers and distribution of Red-footed Falcons (*Falco vespertinus*) breeding in Voivodina (northern Serbia): a comparison between 1990-1991 and 2000-2001. Belgian Journal of Zoology, 138, 3.
- Purger, J. J. & Tepavcevic, A., 1999: Pattern analysis of Red-footed Falcon (*Falco vespertinus*) nests in the rook (*Corvus frugilegus*) colony near Torda (Voivodina, Yugoslavia), using fuzzy correspondences and entropy. Ecological Modelling, 117, 91 – 97.
- Ridzoň, J., Karaska, D., Topercer, J., 2015: Aktuálny stav výberových druhov vtákov v Chránených vtáčích územiach na Slovensku. Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica, 320 s.
- Slobodník, R., 2016: Sokol červenonohý (*Falco vespertinus*), Správy pracovných skupín za rok 2014. Dravce a sovy, 1/2016, str. 14.

Slobodník, V. & Slobodník, R., 2011: Summary on the ringing of raptors and owls in Slovakia in 2010. *Slovak Raptor Journal*, 5, str. 131 – 135.

Sponza, S., Licheri, D. & Grassi, L., 2001: Reproductive behaviour and success of Redfooted Falcon *Falco vespertinus* in North Italy. *Avocetta*, 69.

Černecký, J., Darolová, A., Fulín, M., Chavko, J., Karaska, D., Krištín, A. & Ridzoň J., 2014: Správa o stave vtákov v rokoch 2008 – 2012 na Slovensku. Banská Bystrica: Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky. 790s.

Slobodník, R., Chavko, J., Lengyel, J., Maderič, B. & Noga, M., 2014: Prežije na Slovensku sokol červenonohý, s.23. In: Lešo, P. (ed.): Aplikovaná ornitológia, Zborník abstraktov z 26. stredoslovenskej ornitologickej konferencie s medzinárodnou účasťou, Zvolen (12.9.2014).

Tinarelli, R., 1997: La nidificazione del falco cuculo *Falco vespertinus* nell'Emilia-Romagna orientale. [The nesting of the Red-footed Falcon *Falco vespertinus* in eastern Emilia-Romagna.]. *Picus*, 23, 111 – 112.

Wink, M., Seibold, I., Lotfikhah, E. & Bednarek, W., 1998: Molecular Systematics of Holarctic Raptors (Order Falconiformes), str. 29 – 48. In: Chancellor, R.D., Meyburg, B. U. & Ferrero, J. J., 1998: Holarctic Birds of Prey. Adenex. WWGDP.

Végvári, Z., Magnier, M. & Nogues, J., 2001: Kék vércsék (*Falco vespertinus*) fészekválasztása és állományváltozása a vetési varjak (*Corvus frugilegus*) állományváltozásának tükrében 1995 – 1999 között a Hortobágyon. *Aquila*, 107/108, 9 – 14.

Zuna-Kratky, T., Kalivodová, E., Kürthy, A., Horal, D. & Hořák, P., 2000: Die Vögel der March-Thaya-Auen im österreichisch-slowakisch-tschechischen Grenzraum. Distelverein, Deutsch-Wagram, 285 s.

Legislatívne zdroje:

Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES z 30. novembra 2009 o ochrane voľne žijúceho vtáctva v platnom znení.

Smernica Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín v platnom znení.

Dohovor o ochrane európskych voľne žijúcich organizmov a prírodných stanovišť (*Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats*).

Zákon č. 15/2005 Z. z. o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín reguláciou obchodu s nimi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Nariadenie Rady (ES) č. 338/97 z 9. decembra 1996 o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a rastlín reguláciou obchodu s nimi v platnom znení.

Dohoda o ochrane africko-euroázijských druhov vodného sťahovavého vtáctva (AEWA).

Dohovor o ochrane sťahovavých druhov voľne žijúcich živočíchov (*Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals*).

Internetové zdroje:

http://birding.sk/index.php?option=com_observations2&view=records&dateFrom=&dateUntil=&ignoreyear=&month=&age=0&sex=0&species=110&status=0&county=0&city=0&curiosity=0&ring=0&FK=0&author=0&observer=0&mapGoogle=&mapCounty=&photo=&voice=&video=&lang=s
k získané 1.11.2016 z <http://birding.sk>

http://aves.vtaky.sk/sk/zoology_lkpzoospecies?hladaj=1 získané 1.11.2016 z

<http://aves.vtaky.sk/index/>

<https://www.birdguides.com/species/species.asp?sp=032037#> získané 1.11.2016 z

<http://birdguides.com/home/default.asp>

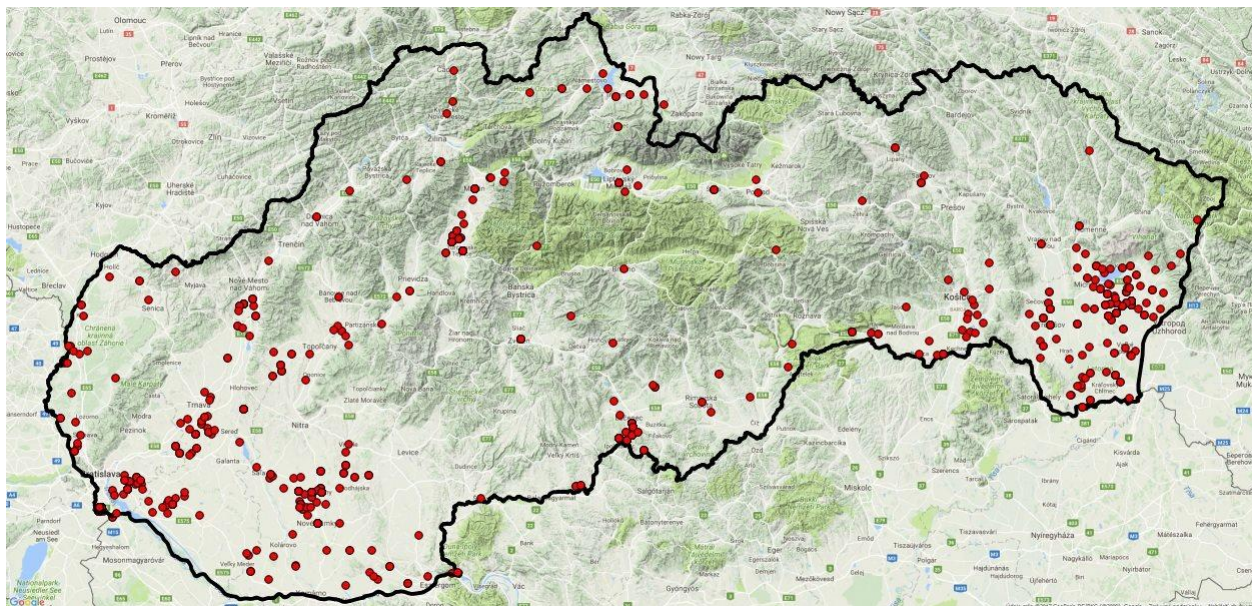
<http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/>

4.2 Doklad o prerokovaní programu záchrany s dotknutými orgánmi štátnej správy

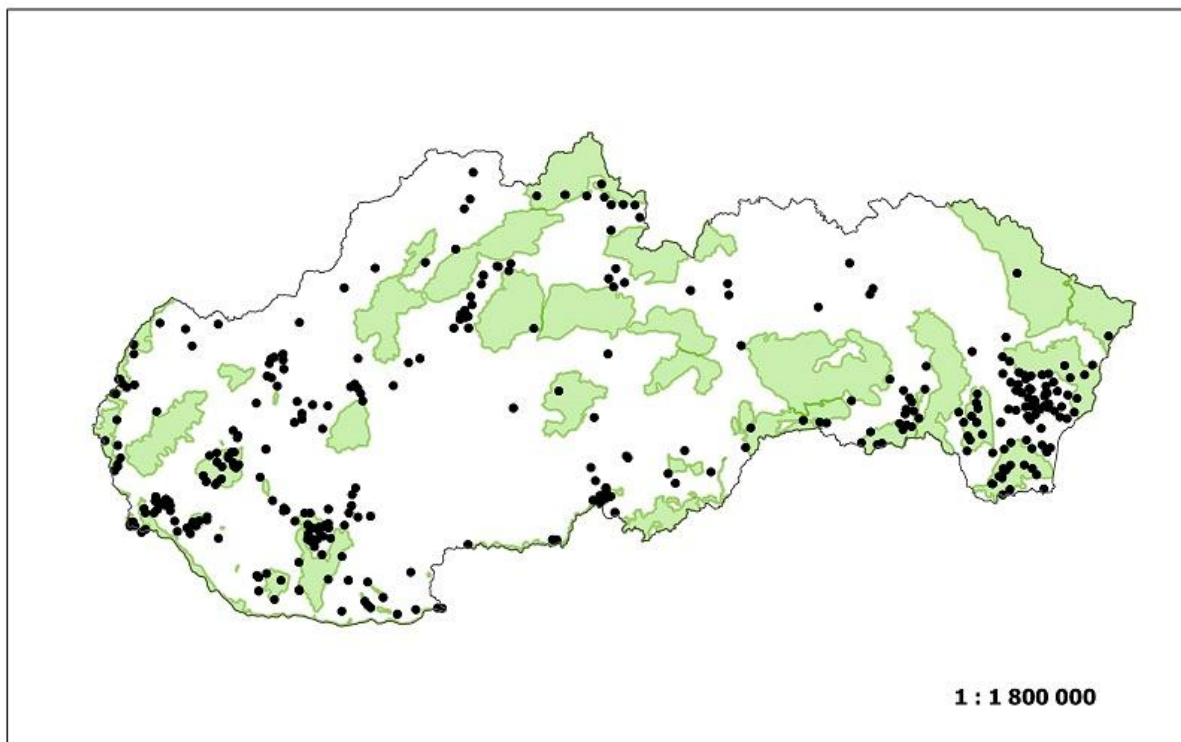
Riaditeľstvo Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky požiadalo listom č. ŠOP SR/1395/2017 z 18.08.2017 územne dotknuté okresné úrady v sídle kraja: Dunajská Streda, Bratislava, Komárno, Galanta, Senec, Trnava, Nové o stanovisko a doloženie dokladu o prerokovaní Programu záchrany sokola červenonohého (*Falco vespertinus*) v súlade s kap. 4.2 prílohy č. 22 vyhlášky č. 24/2003 Z. z. Všetky oslovené okresné úrady nemali žiadne pripomienky a námietky k predloženému dokumentu a konštatovali, že navrhnuté opatrenia sú v súlade so záujmami ochrany prírody a odporúčajú jeho realizáciu.

5. Prílohy

5.1 Mapa Slovenska s potvrdenými lokalitami ohrozeného druhu (M 1:3 000 000)

5.2. Mapa jednotlivých chránených vtáčích území a osobitne nechránených lokalít s vyznačením výskytu ohrozeného druhu (mierka úmerná veľkosti chráneného územia alebo osobitne nechránenej lokality)

Legenda: ■ Chránené vtáčie územie ● výskyt *Falco vespertinus*

5.3. Evidenčná karta programu záchrany sokola červenonohého (*Falco vespertinus*)

Kompetenčné územie/správa ŠOP SR	Lokalita	Stupeň ochrany	Prekryv s územím Natura	Aktivita (manažment/mapovanie/monitoring)
Správa CHKO Dunajské luhy	NDV v katastrálnych územiach Čuňovo, Jarovce, Rusovce	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Sysľovské polia	Zabezpečiť ochranu existujúcich hniezdisk, odpočinkových stanovišť a nocovísk prostredníctvom vyhlásenia ochranných zón
	Chránené vtáčie územie Sysľovské polia	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Sysľovské polia	Dočasne zabezpečiť ochranu vybraných druhov krkavcovitých obmedzením ich lovu rozhodnutím kompetentného orgánu ochrany prírody
	Všetky prístupové komunikácie v k.ú. Čuňovo, Jarovce, Rusovce	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Sysľovské polia	Označiť hranice CHVÚ Sysľovské polia na kľúčových prístupových komunikáciách a inštalovať piktogramy znázorňujúce zakázané činnosti
	Všetky prístupové cestné komunikácie v k.ú. Čuňovo, Jarovce, Rusovce	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Sysľovské polia	Regulovať vstupy verejnosti do CHVÚ Sysľovské polia prostredníctvom inštalovania uzamykateľných rámp na prístupových komunikáciách a/alebo dopravných značiek
	NDV v katastrálnych územiach Čuňovo, Jarovce, Rusovce	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Sysľovské polia	Zabezpečovať vytváranie náhradných hniezdných príležitostí na súčasných a historických lokalitách pre sokola červenonohého
	Všetky trávne porasty v CHVÚ Sysľovské polia v katastrálnych územiach Čuňovo, Jarovce, Rusovce a všetky okraje poľných ciest v CHVÚ	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Sysľovské polia	Zabezpečiť usmernené kosenie existujúcich trávnych porastov alebo pastvu na nich a usmernené kosenie okrajov poľných ciest
	Chránené vtáčie územie Sysľovské polia	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Sysľovské polia	Zabezpečiť ochranu nelesnej drevinovej vegetácie a trávnych plôch rozhodnutím kompetentného orgánu ochrany prírody v CHVÚ
	NDV v CHVÚ Sysľovské polia v katastrálnych územiach Čuňovo, Jarovce, Rusovce	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Sysľovské polia	Zabezpečiť dosadbu nelesnej drevinovej vegetácie za účelom zlepšenia hniezdných biotopov

	PPF v Chránenom vtáčom území Sysľovské polia	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Sysľovské polia	V súčasných a historických lokalitách výskytu sokola červenonohého presadzovať uplatňovanie agroenvironmentálnych schém s pozitívnym vplyvom na stav potravných biotopov
	PPF v Chránenom vtáčom území Sysľovské polia	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Sysľovské polia	Navrhovať vytváranie TTP alebo pestovať viacročné krmoviny a trávky na ornej pôde po dohode s užívateľmi
	PPF v Chránenom vtáčom území Sysľovské polia	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Sysľovské polia	Pri aplikácii pesticídov na ornej pôde zabezpečiť odborný kvalifikovaný dozor a použiť len vhodné chemické prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (Vt5)
	Podľa oševného plánu na PPF v Chránenom vtáčom území Sysľovské polia	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Sysľovské polia	Podporovať aby sa časť strniskových plôch (min. 30 %) po obilninách nerozorávala a aby boli po zbere slamy ponechané do 30. októbra
	PPF v Chránenom vtáčom území Sysľovské polia	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Sysľovské polia	Podporovať vytvorenie vhodnej mozaikovitej štruktúry plodín na ornej pôde
	PPF v Chránenom vtáčom území Sysľovské polia	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Sysľovské polia	Podporovať zníženie podielu výsadby nevhodných poľnohospodárskych kultúr pestovaných na energetické účely (kukurica, slnečnica, repka) v prospech takých poľnohospodárskych kultúr, ktoré sú v súlade s ekologickými nárokmi sokola červenonohého (napr. viacročné krmoviny: ďatelina, lucerna, ďatelinotrávne miešanky)
	Chránené vtáčie územie Sysľovské polia	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Sysľovské polia	Zabezpečiť stály monitoring všetkých hniezdných párov sokola červenonohého v CHVÚ a každoročne vyhodnocovať odhady početnosti a trendu populácie a zabezpečiť monitoring vplyvov negatívne ovplyvňujúcich stav populácie a biotopov druhu v CHVÚ
	Chránené vtáčie územie Sysľovské polia	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Sysľovské polia	Zabezpečiť stály monitoring súčasných a historických hniezdných lokalít sokola červenonohého
	Chránené vtáčie územie Sysľovské polia	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Sysľovské polia	Vyhľadať, zdokumentovať a monitorovať migračné a odpočinkové stanovišťa a nocoviská sokola červenonohého
	Chránené vtáčie územie Sysľovské polia	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Sysľovské polia	Zapojiť sa do implementácie medzinárodných schém pre monitoring hniezdnej populácie sokola červenonohého
	NDV v CHVÚ Sysľovské polia v katastrálnych územiach Čuňovo, Jarovce, Rusovce	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Sysľovské polia	Realizovať monitoring ponuky hniezd havrana čierneho (<i>Corvus frugilegus</i>), vrany túlavej (<i>Corone cornix</i> , <i>Corone corone</i>) a straky obyčajnej (<i>Pica pica</i>) na súčasných a historických lokalitách výskytu sokola červenonohého a medziročne vyhodnocovať ich trend
	Chránené vtáčie územie Sysľovské polia	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Sysľovské polia	Identifikovať a mapovať vhodné biotopy v CHVÚ pre ochranu sokola červenonohého

Správa CHKO Dunajské luhy	NDV v Chránenom vtáčom území Dolné Považie	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Dolné Považie	Zabezpečiť ochranu existujúcich hniezdisk, odpočinkových stanovišť a nocovísk prostredníctvom vyhlásenia ochranných zón
	K.ú. obcí Rastislavice, Jatov a Tvrdošovce v Chránenom vtáčom území Dolné Považie	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Dolné Považie	Dočasne zabezpečiť ochranu vybraných druhov krkavcovitých obmedzením ich lovu rozhodnutím kompetentného orgánu ochrany prírody
	Prístupové komunikácie v k.ú. obcí Rastislavice, Jatov, Tvrdošovce a Šurany v Chránenom vtáčom území Dolné Považie	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Dolné Považie	Označiť hranice CHVÚ Dolné Považie na kľúčových prístupových komunikáciách a inštalovať piktogramy znázorňujúce zakázané činnosti
	Havranie kolónie v katastrálnom území obce Tvrdošovce v CHVÚ Dolné Považie	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Dolné Považie	Podporovať obnovu havraních kolónií zabezpečením ponuky hniezdneho materiálu (odrezky konárov) v blízkosti vybraných aktívnych hniezdných kolónií v extravilánoch
	K.ú. obcí Tvrdošovce, Jatov, Šurany, Nesvady a Palárikovo v Chránenom vtáčom území Dolné Považie	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Dolné Považie	Zabezpečovať vytváranie náhradných hniezdných príležitostí na súčasných a historických lokalitách pre sokola červenonohého
	Trávne porasty a okraje poľných ciest v CHVÚ Dolné Považie v katastrálnych územiach obcí Tvrdošovce a Šurany	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Dolné Považie	Zabezpečiť usmernené kosenie existujúcich trávnych porastov alebo pastvu na nich v CHVÚ Dolné Považie a usmernené kosenie okrajov poľných ciest
	NDV v k.ú. obcí Tvrdošovce, Jatov, Šurany v Chránenom vtáčom území Dolné Považie	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Dolné Považie	Zabezpečiť ochranu nelesnej drevinovej vegetácie a trávnych plôch rozhodnutím kompetentného orgánu ochrany prírody v CHVÚ Dolné Považie
	NDV v k.ú. obcí Tvrdošovce a Šurany v Chránenom vtáčom území Dolné Považie	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Dolné Považie	Zabezpečiť dosadbu nelesnej drevinovej vegetácie za účelom zlepšenia hniezdných biotopov

	PPF v k.ú. Obcí Tvrdošovce a Šurany v Chránenom vtáčom území Dolné Považie	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Dolné Považie	V súčasných a historických lokalitách výskytu sokola červenonohého presadzovať uplatňovanie agroenvironmentálnych schém s pozitívnym vplyvom na stav potravných biotopov
	Konštrukcie elektrických vedení v k.ú. obcí Šurany, Jatov a Tvrdošovce v Chránenom vtáčom území Dolné Považie	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Dolné Považie	Eliminovať riziko zranení na konštrukciách elektrických vedení inštalovaním vhodných bezpečnostných prvkov zabráňujúcich zraneniam elektrickým prúdom a výstražných prvkov na trasách znižujúcim riziká nárazov do el. vedení
	PPF v Chránenom vtáčom území Dolné Považie	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Dolné Považie	Navrhovať vytváranie TTP alebo pestovať viacročné krmoviny a tráv na ornej pôde po dohode s užívateľmi
	PPF v Chránenom vtáčom území Dolné Považie	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Dolné Považie	Pri aplikácii pesticídov na ornej pôde zabezpečiť odborný kvalifikovaný dozor a použiť len vhodné chemické prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (Vt5)
	Podľa osevného plánu na PPF v Chránenom vtáčom území Dolné Považie	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Dolné Považie	Podporovať aby sa časť strniskových plôch (min. 30 %) po obilninách nerozorávala a aby boli po zbere slamy ponechané do 30. októbra
	PPF v Chránenom vtáčom území Dolné Považie	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Dolné Považie	Podporovať vytvorenie vhodnej mozaikovitej štruktúry plodín na ornej pôde
	PPF v Chránenom vtáčom území Dolné Považie	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Dolné Považie	Podporovať zníženie podielu výsadby nevhodných poľnohospodárskych kultúr pestovaných na energetické účely (kukurica, slnečnica, repka) v prospech takých poľnohospodárskych kultúr, ktoré sú v súlade s ekologickými nárokmi sokola červenonohého (napr. viacročné krmoviny: ďatelina, lucerna, ďatelinotrávne miešanky)
	Chránené vtáčie územie Dolné Považie	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Dolné Považie	Zabezpečiť stály monitoring všetkých hniezdných párov sokola červenonohého v CHVÚ a každoročne vyhodnocovať odhady početnosti a trendu populácie a zabezpečiť monitoring vplyvov negatívne ovplyvňujúcich stav populácie a biotopov druhu v CHVÚ
	Chránené vtáčie územie Dolné Považie	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Dolné Považie	Zabezpečiť stály monitoring súčasných a historických hniezdných lokalít sokola červenonohého v CHVÚ
	Chránené vtáčie územie Dolné Považie	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Dolné Považie	Vyhľadať, zdokumentovať a monitorovať migračné a odpočinkové stanovišťa a nocoviská sokola červenonohého v CHVÚ
	Chránené vtáčie územie Dolné Považie	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Dolné Považie	Zapojiť sa do implementácie medzinárodných schém pre monitoring hniezdnej populácie sokola červenonohého

	K.ú. obcí Rastislavice, Jatov a Tvrdošovce v Chránenom vtáčom území Dolné Považie	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Dolné Považie	Realizovať monitoring ponuky hniezd havrana čierneho (<i>Corvus frugilegus</i>), vrany túlavej (<i>Corone cornix</i> , <i>Corone corone</i>) a straky obyčajnej (<i>Pica pica</i>) na súčasných a historických lokalitách výskytu sokola červenonohého a medziročne vyhodnocovať ich trend
	Chránené vtáčie územie Dolné Považie	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Dolné Považie	Identifikovať a mapovať vhodné biotopy v CHVÚ pre ochranu sokola červenonohého
	Chránené vtáčie územie Dolné Považie v k. ú. obcí Šurany a Tvrdošovce	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Dolné Považie	Eliminovať riziko nezákonného usmrcovania a vykladania otrávených návnad v CHVÚ osvetou v širokej verejnosti a zvýšenou kontrolnou činnosťou
	PPF v Chránenom vtáčom území Dolné Považie	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Dolné Považie	Realizovať reštitučné programy zamerané na obnovu pôvodných biotopov (TTP) tak, aby zaberali minimálne 30 % potenciálnych potravných biotopov
Správa CHKO Dunajské luhy	NDV v Chránenom vtáčom území Lehnice	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Lehnice	Zabezpečiť ochranu existujúcich hniezdisk, odpočinkových stanovišť a nocovísk prostredníctvom vyhlásenia ochranných zón
	k.ú. Obce Lehnice, Maslovce, Oldza, Belova Ves, Horná Potôň v Chránenom vtáčom území Lehnice	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Lehnice	Dočasne zabezpečiť ochranu vybraných druhov krkavcovitých obmedzením ich lovu rozhodnutím kompetentného orgánu ochrany prírody
	Prístupové komunikácie v k.ú. Obce Lehnice, Maslovce, Oldza, Belova Ves, Horná Potôň v Chránenom vtáčom území Lehnice	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Lehnice	Označiť hranice CHVÚ na kľúčových prístupových komunikáciách a inštalovať piktogramy znázorňujúce zakázané činnosti
	Vybrané NDV v k.ú. Obce Lehnice a Maslovce v Chránenom vtáčom území Lehnice	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Lehnice	Zabezpečovať vytváranie náhradných hniezdnych príležitostí na súčasných a historických lokalitách pre sokola červenonohého
	Vybrané NDV v k.ú. Obce Lehnice a Maslovce v Chránenom vtáčom území Lehnice	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Lehnice	Zabezpečiť dosadbu nelesnej drevinovej vegetácie za účelom zlepšenia hniezdnych biotopov
	Všetky trávne porasty v CHVÚ Lehnice	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Lehnice	Zabezpečiť usmernené kosenie existujúcich trávnych porastov alebo pastvu na nich a usmernené kosenie okrajov poľných ciest

	Vybrané NDV v k.ú. Obce Lehnice a Maslovce v Chránenom vtáčom území Lehnice	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Lehnice	Zabezpečiť ochranu nelesnej drevinovej vegetácie z a trávnych plôch rozhodnutím kompetentného orgánu ochrany prírody v CHVÚ
	PPF v Chránenom vtáčom území Lehnice	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Lehnice	V súčasných a historických lokalitách výskytu sokola červenonohého presadzovať uplatňovanie agroenvironmentálnych schém s pozitívnym vplyvom na stav potravných biotopov
	Konštrukcie elektrických vedení v Chránenom vtáčom území Lehnice	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Lehnice	Eliminovať riziko zranení na konštrukciách elektrických vedení inštalovaním vhodných bezpečnostných prvkov zabraňujúcich zraneniam elektrickým prúdom a výstražných prvkov na trasách znižujúcim riziká nárazov do el. vedení
	PPF v Chránenom vtáčom území Lehnice	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Lehnice	Navrhovať vytváranie TTP alebo pestovať viacročné krmoviny a tráv na ornej pôde po dohode s užívateľmi
	PPF v Chránenom vtáčom území Lehnice	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Lehnice	Pri aplikácii pesticídov na ornej pôde zabezpečiť odborný kvalifikovaný dozor a použiť len vhodné chemické prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (Vt5)
	PPF v Chránenom vtáčom území Lehnice	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Lehnice	Podporovať aby sa časť strniskových plôch (min. 30 %) po obilninách nerozorávala a aby boli po zbere slamy ponechané do 30. októbra
	PPF v Chránenom vtáčom území Lehnice	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Lehnice	Podporovať vytvorenie vhodnej mozaikovitej štruktúry plodín na ornej pôde
	PPF v Chránenom vtáčom území Lehnice	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Lehnice	Podporovať zníženie podielu výsadby nevhodných poľnohospodárskych kultúr pestovaných na energetické účely (kukurica, slnečnica, repka) v prospech takých poľnohospodárskych kultúr, ktoré sú v súlade s ekologickými nárokmi sokola červenonohého (napr. viacročné krmoviny: ďatelina, lucerna, ďatelinotrávne miešanky)
	Chránené vtáčie územie Lehnice	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Lehnice	Zabezpečiť stály monitoring všetkých hniezdných párov sokola červenonohého v CHVÚ a každoročne vyhodnocovať odhady početnosti a trendu populácie a zabezpečiť monitoring vplyvov negatívne ovplyvňujúcich stav populácie a biotopov druhu v CHVÚ
	Chránené vtáčie územie Lehnice	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Lehnice	Zabezpečiť stály monitoring súčasných a historických hniezdných lokalít sokola červenonohého
	Chránené vtáčie územie Lehnice	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Lehnice	Vyhľadať, zdokumentovať a monitorovať migračné a odpočinkové stanovišťa a nocoviská sokola červenonohého
	Chránené vtáčie územie Lehnice	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Lehnice	Zapojiť sa do implementácie medzinárodných schém pre monitoring hniezdnej populácie sokola červenonohého

	k.ú. Obce Lehnice, Maslovce, Oldza, Belova Ves, Horná Potôň v Chránenom vtáčom území Lehnice	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Lehnice	Realizovať monitoring ponuky hniezd havrana čierneho (<i>Corvus frugilegus</i>), vrany túlavej (<i>Corone cornix</i> , <i>Corone corone</i>) a straky obyčajnej (<i>Pica pica</i>) na súčasných a historických lokalitách výskytu sokola červenonohého a medzироčne vyhodnocovať ich trend
	Chránené vtáčie územie Lehnice	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Lehnice	Identifikovať a mapovať vhodné biotopy v CHVÚ pre ochranu sokola červenonohého
Správa CHKO Dunajské luhy	NDV v .k.ú. obcí Lipové, Bodza, Sokolce a Zemianska Olča v Chránenom vtáčom území Ostrovné lúky	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Ostrovné lúky	Zabezpečiť ochranu existujúcich hniezdisk, odpočinkových stanovišť a nocovísk prostredníctvom vyhlásenia ochranných zón
	k.ú. obcí Lipové, Bodza, Sokolce a Zemianska Olča v Chránenom vtáčom území Ostrovné lúky	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Ostrovné lúky	Dočasne zabezpečiť ochranu vybraných druhov krkavcovitých obmedzením ich lovu rozhodnutím kompetentného orgánu ochrany prírody
	Prístupové komunikácie v k.ú. obcí Lipové, Bodza, Sokolce a Zemianska Olča v Chránenom vtáčom území Ostrovné lúky	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Ostrovné lúky	Označiť hranice CHVÚ na kľúčových prístupových komunikáciách a inštalovať piktogramy znázorňujúce zakázané činnosti
	k.ú. obce Sokolce v Chránenom vtáčom území Ostrovné lúky	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Ostrovné lúky	Podporovať obnovu havraních kolónií zabezpečením ponuky hniezdného materiálu (odrezky konárov) v blízkosti vybraných aktívnych hniezdných kolónií v extravilánoch
	NDV v .k.ú. obcí Lipové, Bodza, Sokolce a Zemianska Olča v Chránenom vtáčom území Ostrovné lúky	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Ostrovné lúky	Zabezpečovať vytváranie náhradných hniezdných príležitostí na súčasných a historických lokalitách pre sokola červenonohého
	Všetky trávne porasty v Chránenom vtáčom území Ostrovné lúky	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Ostrovné lúky	Zabezpečiť usmernené kosenie existujúcich trávnych porastov alebo pastvu na nich a usmernené kosenie okrajov poľných ciest

	Všetky trávne porasty a vybraná NDV v Chránenom vtáčom území Ostrovné lúky	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Ostrovné lúky	Zabezpečiť ochranu nelesnej drevinovej vegetácie a trávnych plôch rozhodnutím kompetentného orgánu ochrany prírody v CHVÚ
	Vybraná NDV v Chránenom vtáčom území Ostrovné lúky	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Ostrovné lúky	Zabezpečiť dosadbu nelesnej drevinovej vegetácie pôvodnými druhmi drevín za účelom zlepšenia hniezdnych biotopov a zabezpečovať zákaz výrubu nelesnej drevinovej vegetácie, neznižovať jej výmeru
	PPF v Chránenom vtáčom území Ostrovné lúky	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Ostrovné lúky	V súčasných a historických lokalitách výskytu sokola červenonohého v CHVÚ presadzovanie uplatňovanie agroenvironmentálnych schém s pozitívnym vplyvom na stav potravných biotopov
	Konštrukcie elektrických vedení v k..ú obcí Sokolce, Lipové, Bodza v Chránené vtáčie územie Ostrovné lúky	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Ostrovné lúky	Eliminovať riziko zranení na konštrukciách elektrických vedení inštalovaním vhodných bezpečnostných prvkov zabraňujúcich zraneniam elektrickým prúdom a výstražných prvkov na trasách znižujúcim riziká nárazov do el. vedení celoplošne eliminovať riziko zranení
	PPF v Chránenom vtáčom území Ostrovné lúky	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Ostrovné lúky	Navrhovať vytváranie TTP alebo pestovať viacročné krmoviny a trávy na ornej pôde po dohode s užívateľmi
	PPF v Chránenom vtáčom území Ostrovné lúky	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Ostrovné lúky	Pri aplikácii pesticídov na ornej pôde zabezpečiť odborný kvalifikovaný dozor a použiť len vhodné chemické prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (Vt5)
	PPF v Chránenom vtáčom území Ostrovné lúky	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Ostrovné lúky	Podporovať aby sa časť strniskových plôch (min. 30 %) po obilninách nerozorávala a aby boli po zbere slamy ponechané do 30. októbra
	PPF v Chránenom vtáčom území Ostrovné lúky	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Ostrovné lúky	Podporovať vytvorenie vhodnej mozaikovitej štruktúry plodín na ornej pôde
	PPF v Chránenom vtáčom území Ostrovné lúky	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Ostrovné lúky	Podporovať zníženie podielu výsadby nevhodných poľnohospodárskych kultúr pestovaných na energetické účely (kukurica, slnečnica, repka) v prospech takých poľnohospodárskych kultúr, ktoré sú v súlade s ekologickými nárokmi sokola červenonohého (napr. viacročné krmoviny: ďatelina, lucerna, ďatelinotrávne miešanky)
	Chránené vtáčie územie Ostrovné lúky	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Ostrovné lúky	Zabezpečiť stály monitoring všetkých hniezdnych párov sokola červenonohého v CHVÚ a každoročne vyhodnocovať odhady početnosti a trendu populácie a zabezpečiť monitoring vplyvov negatívne ovplyvňujúcich stav populácie a biotopov druhu v CHVÚ

	Chránené vtáčie územie Ostrovne lúky	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Ostrovne lúky	Zabezpečiť stály monitoring biotopov na súčasných a historických hniezdných lokalitách sokola červenonohého
	Chránené vtáčie územie Ostrovne lúky	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Ostrovne lúky	Vyhľadať, zdokumentovať a monitorovať migračné a odpočinkové stanovišťa a nocoviská sokola červenonohého
	Chránené vtáčie územie Ostrovne lúky	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Ostrovne lúky	Zapojiť sa do implementácie medzinárodných schém pre monitoring hniezdnej populácie sokola červenonohého
	k.ú. obcí Lipové, Bodza, Sokolce a Zemianska Olča v Chránenom vtáčom území Ostrovne lúky	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Ostrovne lúky	Realizovať monitoring ponuky hniezd havrana čierneho (<i>Corvus frugilegus</i>), vrany túlavej (<i>Corone cornix</i> , <i>Corone corone</i>) a straky obyčajnej (<i>Pica pica</i>) na súčasných a historických lokalitách výskytu sokola červenonohého a medzироčne vyhodnocovať ich trend
	Chránené vtáčie územie Ostrovne lúky	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Ostrovne lúky	Identifikovať a mapovať vhodné biotopy v CHVÚ pre ochranu sokola červenonohého
Správa CHKO Dunajské Luhy Správa CHKO Malé Karpaty	NDV v k.ú. obcí Voderady, Majcichov, Opoj, Zeleneč v Chránenom vtáčom území Úľanská mokrad'	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Úľanská mokrad'	Zabezpečiť ochranu existujúcich hniezdisk, odpočinkových stanovišť a nocovísk prostredníctvom vyhlásenia ochranných zón
	v k.ú. obcí Voderady, Majcichov, Opoj, Zeleneč v Chránenom vtáčom území Úľanská mokrad'	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Úľanská mokrad'	Dočasne zabezpečiť ochranu vybraných druhov krkavcovitých obmedzením ich lovu rozhodnutím kompetentného orgánu ochrany prírody
	Vybrané prístupové komunikácie v k.ú. obcí Voderady, Majcichov, Opoj, Zeleneč v Chránenom vtáčom území Úľanská mokrad'	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Úľanská mokrad'	Označiť hranice CHVÚ na kľúčových prístupových komunikáciách a inštalovať piktogramy znázorňujúce zakázané činnosti
	NDV v k.ú. obcí Voderady, Majcichov, Opoj, Zeleneč, Réca v Chránenom vtáčom území Úľanská mokrad'	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Úľanská mokrad'	Zabezpečovať vytváranie náhradných hniezdných príležitostí na súčasných a historických lokalitách pre sokola červenonohého
	Trávne porasty a okraje poľných ciest v Chránenom vtáčom území Úľanská mokrad'	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Úľanská mokrad'	Zabezpečiť usmernené kosenie existujúcich trávnych porastov alebo pastvu na nich v CHVÚ a usmernené kosenie okrajov poľných ciest

	NDV a trávne plochy v Chránenom vtáčom území Úľanská mokrad'	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Úľanská mokrad'	Zabezpečiť ochranu nelesnej drevinovej vegetácie a trávnych plôch v CHVÚ rozhodnutím kompetentného orgánu ochrany prírody
	NDV v k.ú. obcí Voderady, Majcichov, Opoj, Zeleneč v Chránenom vtáčom území Úľanská mokrad'	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Úľanská mokrad'	Zabezpečiť dosadbu nelesnej drevinovej vegetácie za účelom zlepšenia hniezdných biotopov
	PPF v Chránenom vtáčom území Úľanská mokrad'	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Úľanská mokrad'	V súasných a historických lokalitách výskytu sokola červenonohého v CHVÚ presadzovať uplatňovanie agroenvironmentálnych schém s pozitívnym vplyvom na stav potravných biotopov
	Vybrané konštrukcie elektrických vedení v Chránenom vtáčom území Úľanská mokrad'	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Úľanská mokrad'	Eliminovať riziko zranení na konštrukciách elektrických vedení inštalovaním vhodných bezpečnostných prvkov zabráňujúcich zraneniam elektrickým prúdom a výstražných prvkov na trasách znižujúcim riziká nárazov do el. vedení
	PPF v Chránenom vtáčom území Úľanská mokrad'	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Úľanská mokrad'	Navrhovať vytváranie TTP alebo pestovať viacročné krmoviny a tráv na ornej pôde po dohode s užívateľmi
	PPF v Chránenom vtáčom území Úľanská mokrad'	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Úľanská mokrad'	Pri aplikácii pesticídov na ornej pôde zabezpečiť odborný kvalifikovaný dozor a použiť len vhodné chemické prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (Vt5)
	PPF v Chránenom vtáčom území Úľanská mokrad'	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Úľanská mokrad'	Podporovať aby sa časť strniskových plôch (min. 30 %) po obilninách nerozorávala a aby boli po zbere slamy ponechané do 30. októbra
	PPF v Chránenom vtáčom území Úľanská mokrad'	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Úľanská mokrad'	Podporovať vytvorenie vhodnej mozaikovitej štruktúry plodín na ornej pôde
	PPF v Chránenom vtáčom území Úľanská mokrad'	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Úľanská mokrad'	Podporovať zníženie podielu výsadby nevhodných poľnohospodárskych kultúr pestovaných na energetické účely (kukurica, slnečnica, repka) v prospech takých poľnohospodárskych kultúr, ktoré sú v súlade s ekologickými nárokmi sokola červenonohého (napr. viacročné krmoviny: ďatelina, lucerna, ďatelinotrávne miešanky)
	Chránené vtáčie územie Úľanská mokrad'	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Úľanská mokrad'	Zabezpečiť stály monitoring všetkých hniezdných párov sokola červenonohého v CHVÚ a každoročne vyhodnocovať odhady početnosti a trendu populácie a zabezpečiť monitoring vplyvov negatívne ovplyvňujúcich stav populácie a biotopov druhu v CHVÚ
	Chránené vtáčie územie Úľanská mokrad'	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Úľanská mokrad'	Zabezpečiť stály monitoring biotopov na súasných a historických hniezdných lokalitách sokola červenonohého

	Chránené vtáčie územie Úľanská mokrad'	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Úľanská mokrad'	Vyhľadať, zdokumentovať a monitorovať migračné a odpočinkové stanovištia a nocoviská sokola červenonohého
	Chránené vtáčie územie Úľanská mokrad'	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Úľanská mokrad'	Zapojiť sa do implementácie medzinárodných schém pre monitoring hniezdnej populácie sokola červenonohého
	v k.ú. obcí Voderady, Majcichov, Opoj, Zeleneč v Chránenom vtáčom území Úľanská mokrad'	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Úľanská mokrad'	Realizovať monitoring ponuky hniezd havrana čierneho (<i>Corvus frugilegus</i>), vrany túlavej (<i>Corone cornix</i> , <i>Corone corone</i>) a straky obyčajnej (<i>Pica pica</i>) na súčasných a historických lokalitách výskytu sokola červenonohého a medziročne vyhodnocovať ich trend
	Chránené vtáčie územie Úľanská mokrad'	1. stupeň ochrany	Chránené vtáčie územie Úľanská mokrad'	Identifikovať a mapovať vhodné biotopy v CHVÚ pre ochranu sokola červenonohého
MŽP SR	nešpecifická	nerelevantný		Prehodnotiť, či všeobecne záväzné právne predpisy, ktorými boli vyhlásené chránené vtáčie územia, kde sa vyskytuje a je predmetom ochrany sokol červenonohý sú dostatočné pre dosiahnutie strategických cieľov a ak nie, vypracovať návrh nariadení vlády SR, ktorými sa vyhlasujú CHVÚ
ŠOP SR/ MŽP SR	nešpecifická	nerelevantný		V novom programovom období (PRV SR 2021 – 2027) navrhnúť do platieb Natura 2000 vytváranie TTP v CHVÚ
ŠOP SR/ MŽP SR	nešpecifická	nerelevantný		Identifikovať a požiadať o prevod vybraných pozemkov vo vlastníctve štátu v súčasných a historických hniezdných lokalitách sokola červenonohého, prioritne v CHVÚ, do správy ŠOP SR
ŠOP SR/	nešpecifická	nerelevantný		Navrhnuť výmeny pozemkov tak, aby sa pozemky vo vlastníctve Slovenskej republiky (v správe SPF) v okolí existujúcich CHVÚ vyhlásených pre ochranu sokola červenonohého vyčlenili do CHVÚ a pozemky ostatných vlastníkov mimo CHVÚ
ŠOP SR/MŽP SR	nešpecifická	nerelevantný		Navrhnuť celoročnú ochranu krkavcovitých druhov vtákov zmenou poľovníckej legislatívy, prioritne v CHVÚ
ŠOP SR/MŽP SR	nešpecifická	nerelevantný		Dopracovať a schváliť návrhy programov starostlivosti o CHVÚ vyhlásených pre ochranu sokola červenonohého
ŠOP SR	nešpecifická	nerelevantný	Mimo CHVÚ	Podporovať obnovu havraních kolónií zabezpečením ponuky hniezdného materiálu (odrezky konárov) v blízkosti vybraných aktívnych hniezdných kolónií v extravilánoch
ŠOP SR	nešpecifická	nerelevantný	Mimo CHVÚ	Zabezpečovať vytváranie náhradných hniezdných príležitostí na súčasných a historických lokalitách pre sokola červenonohého
ŠOP SR	nešpecifická	nerelevantný	Mimo CHVÚ	V súčasných a historických lokalitách výskytu sokola červenonohého presadzovať uplatňovanie agroenvironmentálnych schém s pozitívnym vplyvom na stav potravných biotopov

ŠOP SR/Energetické spoločnosti	nešpecifická	nerelevantný		Eliminovať riziko zranení na konštrukciách elektrických vedení inštalovaním vhodných bezpečnostných prvkov zabraňujúcich zraneniam elektrickým prúdom a výstražných prvkov na trasách znižujúcim riziká nárazov do el. vedení
ŠOP SR/ MŽP SR	nešpecifická	nerelevantný		Podporovať vytvorenie vhodnej mozaikovitej štruktúry plodín na ornej pôde stanovením štandardov v rámci krížového plnenia (max. veľkosť monokultúrnych plôch, povinná tvorba zatravnených pásov)
ŠOP SR	nešpecifická	nerelevantný	Mimo CHVÚ	Zabezpečiť stály monitoring všetkých hniezdných párov sokola červenonohého a každoročne vyhodnocovať odhady početnosti a trendu populácie v celom hniezdom areáli, a zabezpečiť monitoring vplyvov negatívne ovplyvňujúcich stav populácie a biotopov druhu
ŠOP SR	nešpecifická	nerelevantný	Mimo CHVÚ	Zabezpečiť stály monitoring súčasných a historických hniezdných lokalít sokola červenonohého
ŠOP SR	nešpecifická	nerelevantný	Mimo CHVÚ	Realizovať monitoring ponuky hniezd havrana čierneho (<i>Corvus frugilegus</i>), vrany túlavej (<i>Corone cornix</i> , <i>Corone corone</i>) a straky obyčajnej (<i>Pica pica</i>) na súčasných a historických lokalitách výskytu sokola červenonohého a medziročne vyhodnocovať ich trend
ŠOP SR	nešpecifická	nerelevantný		Doplniť poznatky v oblasti distribúcie, početnosti a trende populácie a ekológie druhu v celom areáli na Slovensku, vrátane zhodnotenia vzťahu hniezdných parametrov a klimatickej zmeny s osobitným zameraním na vplyv extrémneho počasia
ŠOP SR, SAŽP	nešpecifická	nerelevantný		Vytvoriť a realizovať programy a infraštruktúru pre zvýšenie povedomia verejnosti vrátane vlastníkov, správcov a užívateľov dotknutých pozemkov, detí a mládeže o stave, zákonnej ochrane a opatreniach pre ochranu sokola červenonohého ako aj o význame vybraných druhoch krkavcovitých - havrana čierneho, vrany túlavej a straky obyčajnej – pre ochranu sokola červenonohého